

UNIVERSITAT
ROVIRA i VIRGILI

GRAU EN EDUCACIÓ PRIMÀRIA

TREBALL FI DE GRAU

**PREVENCIÓ DE VIOLÈNCIA EN L'ETAPA DE
CICLE INICIAL DE PRIMÀRIA**

Andrea Miravete Garcia

Tutor: Enric Jacint Márquez Márquez

Tarragona, 27/05/2023

RESUM

Gràcies a diferents autors/es i entitats, s'ha comprovat que la violència en els infants és un tema alarmant i present a escala mundial. Pel que fa a les famílies, són un punt fonamental per al desenvolupament integral, personal, social i emocional dels seus fills/es que pot influir en l'ús de les conductes violentes dels infants. Existeix un augment preocupant sobre els infants que pateixen violència “comptem amb xifres recollides per les Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat. L'any 2019 es van comptabilitzar 5.408 delictes de maltractaments en l'àmbit familiar cap a nens, nenes i adolescents, enfront dels 5.097 de 2018 i els 4.240 de 2017” (UNICEF 2020).

La finalitat d'aquest treball ha sigut analitzar la causalitat de les conductes de violència per la falta de gestió emocional en l'etapa de cycle inicial a primària per la seva prevenció. Per donar resposta als objectius, s'ha entrevistat a 6 professionals del mateix centre educatiu. També s'han dut a terme dues rúbriques d'observació per veure les conductes de conflictivitat dels infants i, per acabar, un qüestionari a les famílies. Els resultats d'aquesta investigació, han permès arribar a la conclusió que a l'escola compten amb recursos i assessorament per afrontar les conductes violentes. Cada vegada hi ha més demanda d'ajuda en les famílies per a la conflictivitat en el nucli familiar, principalment pel desconeixement i falta de recursos. Finalment, per tal afavorir la prevenció de l'ús de la violència com a mètode resolutiu davant una problemàtica, s'ha de dotar de recursos i prendre consciència a les famílies sobre la importància d'actuar des de les edats primerenques. Per tal d'oferir als infants una educació de qualitat basada a donar habilitats emocionals, i així promoure la consciència emocional i autocontrol de les emocions per a la resolució positiva de les problemàtiques. El fet de tenir aquestes estratègies ajuda a disminuir l'ús de conductes violentes en el present i futur.

Paraules clau: Prevenció, conductes amb violència, gestió emocional, recursos.

RESUMEN

Gracias a diferentes autores/as y entidades, se ha comprobado que la violencia en los niños/as es un tema alarmante y presente a escala mundial. En cuanto a las familias, son un punto fundamental para el desarrollo integral, personal, social y emocional de sus hijos/as que puede influir en el uso de las conductas violentas. Existe un aumento preocupante sobre los niños/as que sufren violencia “contamos con cifras recogidas por las Fuerzas y Cuerpos de Seguridad del Estado. El año 2019 se contabilizaron 5.408 delitos de maltratos en el ámbito familiar hacia niños, niñas y adolescentes, frente a los 5.097 de 2018 y los 4.240 de 2017” (UNICEF 2020).

La finalidad de este trabajo ha sido analizar la causalidad de las conductas de violencia por la falta de gestión emocional en la etapa de ciclo inicial de primaria por su prevención. Para dar respuesta a los objetivos, se ha entrevistado a 6 profesionales del mismo centro educativo. También se han llevado a cabo dos rúbricas de observación para ver las conductas de conflictividad de los niños/as y, para acabar, un cuestionario a las familias. Los resultados de esta investigación han permitido llegar a la conclusión que en la escuela cuentan con recursos y asesoramiento para afrontar las conductas violentas. Existe más demanda de ayuda en las familias para la conflictividad en el núcleo familiar, principalmente por el desconocimiento y falta de recursos. Finalmente, para favorecer la prevención del uso de la violencia como método resolutivo, se tiene que dotar de recursos y tomar conciencia a las familias sobre la importancia de actuar desde las edades tempranas. Para ofrecer a los niños/as una educación de calidad basada a dar habilidades emocionales, y así promover la conciencia emocional y autocontrol de las emociones, para la resolución de problemáticas de manera positiva, para tener estrategias para disminuir el uso de conductas violentas en el presente y futuro.

Palabras clave: Prevención, conductas con violencia, gestión emocional, recursos.

ABSTRACT

Thanks to different authors and entities, it has been proven that violence in children is an alarming issue and present on a global scale. As for families, they are a fundamental point for the integral, personal, social and emotional development of their children that can influence the use of violent behaviours in children. There is a worrying increase in children who suffer violence "we have figures collected by the State Security Forces and Corps. The year 2019 counted 5,408 crimes of maltreatment in the family environment towards children and adolescents, compared to 5,097 in 2018 and 4,240 in 2017" (UNICEF 2020).

The purpose of this study was to analyze the causality of violent behaviors due to the lack of emotional management in the initial stage of the primary school cycle for its prevention. In order to meet the objectives, 6 professionals from the same educational center were interviewed. Two observation rubrics were also carried out to observe the conflictive behaviors of the children and, finally, a questionnaire was sent to the families. The results of this research have led to the conclusion that the school has resources and counseling to deal with violent behavior. There is a greater demand for help in families to deal with conflicts in the family nucleus, mainly due to lack of knowledge and resources. Finally, in order to favor the prevention of the use of violence as a way to solve conflicts, families must be provided with resources and made aware of the importance of acting from an early age. To offer children a quality education based on emotional skills, and thus promote emotional awareness and self-control of emotions for the resolution of problems in a positive way, in order to have strategies to reduce the use of violent behavior in the present and future.

Keywords: Prevention, violent behaviours, emotional management, resources.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ.....	6
2. MARC TEÒRIC.....	8
2.1 CAPÍTOL 1: LA SOCIETAT ACTUAL.....	8
2.2 CAPÍTOL 2: COM AFECTA LA VIOLÈNCIA EN EL MÓN?	10
2.3 CAPÍTOL 3: LA IMPORTÀNCIA DE LES EMOCIONS	16
3. MARC METODOLÒGIC O INVESTIGACIÓ	31
4. SUPÒSIT DE PARTIDA/PREGUNTA D'INVESTIGACIÓ/HIPÒTESI.....	31
4.1 PROBLEMA.....	31
4.2 PREGUNTA D'INVESTIGACIÓ.....	31
5. OBJECTIUS	31
6. DISSENY METODOLÒGIC	32
6.1 INTRODUCCIÓ I TEMPORITZACIÓ	33
7. MOSTRA/POBLACIÓ.....	33
8. INSTRUMENTS DE RECOLLIDA DE DADES.....	34
9. RESULTATS	36
9.1 RÚBRIQUES.....	36
9.2 ENTREVISTES	42
9.3 QÜESTIONARI.....	51
10. CONCLUSIONS.....	59
11. REFERÈNCIES CONSULTADES.....	63
12. ANNEXOS.....	68

1. INTRODUCCIÓ

El tema principal d'aquest treball de fi de grau és la prevenció de violència per als infants de cicle inicial. És important abordar la violència en els nens/es de manera integral, involucrant a totes les persones que estan al seu voltant. S'ha demostrat a través d'investigacions que és un tema d'importància mundial, ja que està present en el dia a dia. La prevenció i la intervenció primerenca són fonamentals per a abordar la violència en els nens/as i fomentar un desenvolupament sa i pacífic. Després d'anàlisis de l'OMS s'ha pogut veure que és un fenomen previsible, per aquest motiu és essencial que es brindi un entorn segur i suport adequat. Podem ajudar i orientar als nens/es per superar les experiències, aprendre a gestionar els problemes diaris de manera positiva i tenir les habilitats necessàries per a relacionar-se amb els altres de manera sana.

Molts infants tenen dificultats per fer front a certes situacions i això desenvolupa possibles conductes violentes, és a dir, utilitzen la violència com a mètode resolutiu de les problemàtiques. Però, com arriben a aquest límit? El punt clau està en la gestió emocional i el nostre paper com a guies és orientar el seu desenvolupament a una educació sense violència i control de les seves emocions. Un punt fonamental és trobar estratègies per fer front a les situacions que no controlem emocionalment, per aquest motiu aquest treball se centra en la seva investigació en el triangle educatiu: escola - família - alumne, per arribar a les conclusions adients. En l'escola, per la visió del context educatiu sobre la gestió emocional i la violència, a l'alumnat per mitjà de rúbriques d'observació de les seves conductes a l'aula i al pati en les situacions del dia a dia i a les famílies per saber quines situacions els hi crea més dificultat gestionar de les conductes (a través d'un qüestionari), per després poder donar estratègies i orientacions sobre la gestió emocional per fer front a les diferents situacions de forma positiva, potenciar el seu benestar i la dels altres.

Des de les escoles tenen un gran ventall d'opcions per ajudar en la gestió emocional dels infants, tenen formacions, ajuda d'especialistes, perspectives de companys/es de feina, entre altres suports. Per tal d'ampliar el coneixement i obtenció d'informació de les problemàtiques i estratègies es duen a terme entrevistes a diferents professionals de l'escola.

En el context familiar tenen al seu costat a nens/es que han d'orientar i guiar amb mancança d'estratègies. Aquest desconeixement agreuja que hi hagi un desequilibri emocional a l'hora de fer front a diferents estímuls. Quan són petits la plasticitat del

cervell és molt més flexible, és fonamental que les persones que tinguin de referents/modelatge en les edats primerenques donin suport per prevenir conductes violentes posteriors, amb el principal objectiu, la gestió emocional. Per aquest motiu, a causa d'aquestes limitacions de coneixement, aquest treball de fi de grau va dirigit a l'orientació a les famílies, per donar estratègies per la gestió emocional dels nens/es i prevenir conductes violentes futures. Arran d'aquest fet, es crearà una guia complementant i ampliant els recursos que doni ensenyament. La guia donarà suport a prevenir, donar eines per afrontar les situacions que els hi van sorgint i disminuir la probabilitat de fet que vegin la violència com un recurs que puguin fer servir com a mètode resolutiu. L'edat en la qual se centra és en els nens/es de 6-8 anys.

Per concloure, cal remarcar que també s'han de tenir en compte altres factors que poden influir en el desenvolupament de conductes violentes. Hi ha factors socioculturals i situacions que poden influir en l'augment de comportaments violents en els infants. Com és el cas de l'exposició inadequada als mitjans de comunicació que poden contenir violència, incloent-hi videojocs i contingut audiovisual agressiu, que ha estat tema de debat en relació amb la seva possible influència en el comportament dels nens/es. En aquest treball de fi de grau, la intenció és trobar problemàtiques que afavoreixen la violència en els infants i com poder trobar eines per prevenir que es desenvolupin les conductes agressives, tenint com a base la intel·ligència emocional. Un punt fonamental per la prevenció de la violència és la gestió de les emocions, si els infants tenen un major control del qual senten, la probabilitat pot disminuir.

2. MARC TEÒRIC

2.1 CAPÍTOL 1: LA SOCIETAT ACTUAL

Al llarg dels anys s'ha vist una evolució cultural en la societat, però continuem tenint presents aspectes negatius que ens dificulten avançar. El fet de créixer en un ambient de competitivitat i individualisme perjudica en la interacció entre les persones. Aquesta necessitat de ser millors ens comporta a un estat negatiu perquè sempre volem més. Com va dir Bertrand Richard (2008) “com més dominem el nostre destí individual, més possibilitats tenim d'inventar la nostra vida, més accessible ens sembla l'harmonia i més insuportable i frustrant ens sembla la seva tossuda negativa a presentar-se”.

D'aquesta forma s'està en un continuo bucle d'exigències que no ens deixa avançar, ja que no s'aconsegueix mira més enllà d'un mateix, anem fent enfocaments des dels pensaments extrems d'una idea a una altra sense buscar un punt intermedi d'opinió, encara que actualment cada vegada s'està buscant més. Com va dir Arthur Schopenhauer: «La vida és un pèndol que oscil·la entre el sofriment i el tedi.».

La psicòloga Verònica Villalba va crear un article en 2017 sobre la competitivitat en la nostra societat, fent èmfasis en la necessitat de comparació dels iguals. Com cita la psicòloga "els humans encara que ens distingim dels altres éssers vius per la nostra capacitat de raonar, no deixem de costat el fet de comparar-nos amb aquelles persones que poden tenir alguna cosa en comú amb nosaltres mateixos". Aquest fet ocorre perquè des de la prehistòria ja es tenia la necessitat de cobrir al màxim les necessitats pròpies. Com reflecteix Abraham Maslow a través d'una piràmide, la qual determina en la seva base les necessitats bàsiques de les persones. Això no obstant, la competitivitat va més enllà d'aquestes, va associada més a la jerarquia sobretot en l'obtenció de recursos, les necessitats socials, el reconeixement i l'autorealització.

Imatge 1. “La Teoría de Maslow y su pirámide”. Imatge extreta del portal de Máster logística.

L'article de Villalba finalitza amb una reflexió sobre la part positiva i negativa de la competitivitat en la societat. El fet de ser competitiu no sempre és negatiu, ja que està relacionat amb el fet de superar-se a un mateix, sent una característica de la personalitat que facilita extreure el màxim rendiment que podem donar. En contraposició desaprofitem les nostres capacitats i creem una actitud de guerra, de no col·laboració amb l'entorn, que pot causar-nos sentiments desagradables com la impotència, gelosia i en alguns moments la ira. Tots aquests fets agreuja l'increment de fonaments de violència en la nostra societat.

Apunta Antoni Gavalrà i Josep Maria Pons (2013) que des de la perspectiva de l'antropologia, la ciència que estudia la humanitat dels pobles antics, moderns i dels diferents estils de vida, és el que defineix la societat com un grup de persones que comparteix un hàbitat comú, on depenen uns dels altres per sobreviure i gaudir de benestar. Aquesta ciència se centra en més ímpetu a la cultura on, a través d'aquesta, s'aprèn de manera conscient o inconscient, gràcies a la interacció amb les altres persones i l'observació. La cultura no s'entén si no és en el context de la societat. A través de l'antropologia, també ha donat visibilitat a dos conceptes que formen part de la nostra societat: l'etnocentrisme i el relativisme cultural. S'entén l'etnocentrisme a la tendència de considerar com a superior la cultura pròpia, aplicant els valors culturals de cada persona per jutjar el comportament i les creences de persones criades en altres cultures. En canvi, el relativisme cultural fa referència al fet que el comportament d'una cultura particular no ha de ser jutjat amb els patrons d'una altra. Aquests dos conceptes es veuen reflectits en la nostra societat actual.

Vivim en la societat de la informació, concepte que fa referència als canvis que experimenta la societat envers les formes d'organització, centrant-se en la utilització de les tecnologies de la informació i de la comunicació (TICs) on, la societat ho ha implementat dins de la vida quotidiana. Des de l'ONU es reafirma que les tecnologies

Imatge 2. Influència de les tecnologies digitals. Imatge extreta de la web oficial de l'ONU

poden ajudar al fet que el món sigui més just, més pacífic i més equitatiu. No obstant això, les tecnologies també poden tenir efectes negatius en la nostra societat amenaçar la privacitat, comprometre la seguretat i augmentar la desigualtat. Tenen implicacions per

als drets humans i l'activitat humana. Igual que generacions anteriors, nosaltres, governs, empreses i individus, hem de decidir com aprofitar i gestionar les noves tecnologies.

En la vida quotidiana es fa ús de les tecnologies de forma diària, i és un fenomen que està present a escala mundial, dins de la societat cada vegada els infants complementen amb edats més primerenques a través de les tecnologies, això té els seus avantatges, però també pot afectar negativament als infants si no fan un ús responsable. El subdirector general d'Addiccions, VIH, ITS i Hepatitis Víriques, Joan Colom Ferran (2022), explica que els infants i joves són nadius digitals i "això té uns grans avantatges però també grans riscos". S'ha d'ajudar a fer un ús responsable de les tecnologies, ja que avui dia poden tenir accés a tot sense filtres, que aquest fet pot ser perjudicial per al bon desenvolupament de l'infant afectant la seva convivència en la societat.

2.2 CAPÍTOL 2: COM AFECTA LA VIOLÈNCIA EN EL MÓN?

Des de l'OMS es defineix la violència com "l'ús deliberat de la força física o el poder, sigui en grau d'amenaça o efectiu, contra un mateix, una altra persona o un grup o comunitat, que causi o tingui moltes probabilitats de causar lesions, mort, danys psicològics, trastorns del desenvolupament o privacions". La violència és un important problema de Salut Pública previsible i evitable que es remarca des del Ministeri de Sanitat.

Des de l'OMS es va fer un recull de la situació mundial de la prevenció contra els infants en 2020 on fa recollida de les estratègies i activitats transversals segons INSPIRE per prevenir i respondre aquest tipus de violència contra els nens i nenes d'entre 0 i 18 anys.¹ A través d'aquest informe es fa una crida a la importància de la prevenció de la violència, ja que condiona fins a 1000 milions d'infants a tenir conseqüències emocionals, socials i econòmiques:

A escala mundial, es calcula que cada any un de cada dos nens de 2 a 17 anys d'edat és víctima d'alguna mena de violència.

Prop de 300 milions de nens de dos a quatre anys en el món, sovint es veuen sotmesos a càstigs violents a les mans dels seus cuidadors.

¹ Annex 1: Taula estratègies i activitats transversals segons INSPIRE per prevenir i respondre aquest tipus de violència contra els nens i nenes d'entre 0 i 18 anys.

Una tercera part dels estudiants d'11 a 15 anys en el món han estat víctimes d'intimidació de part dels seus pares en l'últim mes.

La violència emocional afecta a un de cada tres nens, i un de cada quatre nens en el món, viu amb una mare, on la seva parella la tracta amb violència.

Tots aquests fets que es donen a terme a escala mundial és un dels condicionants que desenvolupa un possible suïcidi. Com es troba en l'informe de l'OMS de 2020: es calcula que 40.150 nens en el món van ser víctimes d'homicidis l'any 2017. La taxa mundial d'homicidis en el grup de 0 a 17 anys va ser d'1,7 per 100 000 habitants.

El càstig a través de la violència física no ajuda al fet que els infants entenguin que allò no ho han de fer, des de l'OMS (2021) s'assegura que els **càstigs corporals incrementen els problemes de conducta** en els infants al llarg del temps, i així mateix, no té un efecte positiu en ells. Aquestes agressions físiques de l'adult a l'infant “estan vinculades a diferents efectes negatius per als nens en tots els països i cultures, en particular problemes de salut física i mental, deterioració del desenvolupament cognitiu i socioemocional, mals resultats acadèmics, i una major agressivitat i possibilitat de recórrer a la violència”. Cal remarcar que també s'ha de tenir en compte tot el que engloba el desenvolupament dels infants amb violència, s'ha de tenir present el càstig amb missatges negatius i despectius a través de la parla que afecten psicològicament a l'infant. El Comitè dels Drets del Nen de les Nacions Unides (2021), que supervisa la Convenció sobre els Drets del Nen ressalta que hi ha altres formes de càstig que no comporten maltractament físic poden ser igualment cruels i degradants, per la qual cosa també són incompatibles amb la convenció, i amb freqüència acompanyen al càstig corporal i se superposen a aquest. Es tracta, per exemple, de càstigs que tenen per objecte menysprear, humiliar, denigrar, tractar com a boc expiatori, amenaçar, espantar o ridiculitzar al nen.

En el dia a dia tenim al nostre entorn la violència com un tema alarmant a escala mundial. UNICEF posa èmfasis en la Llei de protecció d'infància de 2020, remarcant la necessitat d'aquesta tenint en compte l'augment tan alarmant que hi ha en referència als infants que pateixen violència “*comptem amb xifres recollides per les Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat. L'any 2019 es van comptabilitzar 5.408 delictes de maltractaments*

en l'àmbit familiar cap a nens, nenes i adolescents, enfront dels 5.097 de 2018 i els 4.240 de 2017” Aquesta situació de creixement en referència a la violència, també succeeix en l'àmbit escolar “quan parlem de l'assetjament escolar i del ciberassetjament, tenim molta dificultat per a obtenir dades. Entre novembre de 2017 i octubre de 2018 el Ministeri d'Educació va rebre 12.799 trucades al telèfon contra l'assetjament escolar. En 5.557 d'elles es van detectar possibles casos d'assetjament escolar” (UNICEF, 2020). Per ajudar en l'enteniment d'aquesta llei de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència, ha creat una guia per a les famílies, ja que són un focus essencial de l'entorn dels infants.²

A través d'UNICEF es van realitzar enquestes en àmbit nacional a 56 països entre els anys 2005 i 2013, on es reflecteix que aproximadament 6 de cada 10 infants de 2 a 14 anys han experimentat **càstigs corporals** per mitjà de l'adult. En aquest cas es va arribar a la conclusió de mitja que el 17% dels infants van experimentar càstigs corporals severos en els quals es destaca cops al cap, a la cara, en les orelles o cops donats amb força i de forma repetida, però es remarca que en alguns països la xifra supera el 40%, la qual cosa demostra que és una problemàtica que **és possible prevenir**.

Les dades sobre els **casos de violència continuen creixent**³ i des del Departament d'Educació és un dels termes que més presents tenen en el focus de mira. "Treballarem a fons per erradicar les violències de l'escola i fer que sigui la casa segura dels nostres alumnes" (El conseller d'Educació, Josep Bargalló, 2020). Per altra banda, també es remarca des del Departament que per prevenir conductes violentes és fonamental donar una **educació sense violència**, aquesta és la millor manera de protegir a l'infant de tota classe de violència, també el mateix amb les xarxes socials i tot l'entorn en línia. Cal conèixer els continguts dels jocs, de les aplicacions, de tots els entorns virtuals que accedeixen els infants i **limitar el seu ús** en relació amb l'edat de l'infant.

Els/les infants **observen** contínuament les conductes dels adults, així com aprenent les que són adequades segons les seves vivències, si els nens i nenes veuen a les famílies rebutjant a altres persones per les seves característiques, estereotips, etiquetatges, fomentant el masclisme, racisme, entre altres discriminacions, amb tota la informació que

² UNICEF guia famílies sobre la llei de protecció integral a la infància i l'adolescència enfront de la violència. Enllaç per accedir a la guia [Ley proteccion Guia familias.pdf \(unicef.es\)](https://www.unicef.es/ley-proteccion-guia-familias.pdf)

³ Annex 2: Notícies sobre violència en infants en l'etapa de primària en els últims cinc anys.

els hi envolta reforcen aquestes actituds influenciant de manera significativa al fet que pensin que són correctes. Igual passa amb les plataformes digitals. Tot aquest reforç de complement negatiu que obtenen els infants no es fa filtratge de les informacions que reben i es normalitzen com passa en les cançons, moltes vegades cantem i divulguem cançons sense analitzar el contingut de la lletra. Glòria Poyatos magistrada del Tribunal Superior de Justícia de Canàries i presidenta de l'Associació Espanyola de Dones Jutgesses, va recalcar en una entrevista publicada en 2018, moltes **cançons** retroalimenten la **devaluació de les dones**, que fomenta la **discriminació** i la **violència de gènere**, remarca que és essencial mentalitzar als ciutadans que cada persona és guardiana de la igualtat en el seu propi context, on aquest fet es fa des de l'educació. També seguint l'argumentació de les lletres de les cançons⁴, emfatitza el fet que és llibertat d'expressió, però que aquestes cançons han de qualificar-se com expressions que fan apologia de la discriminació i de la violència. D'aquesta manera s'ha d'educar a la societat perquè cada persona sigui guardiana, sobretot promovent campanyes de sensibilització. Des del Govern es fan campanyes perquè la gent es posi el cinturó, es fumi menys i es fan moviments i a poc a poc la gent ho fa amb menys freqüència, ja que se sensibilitza sobre aquests temes, igual ha de passar amb la violència.

L'educació, el currículum i la pedagogia està en continu reorganització per adaptar-se aquests canvis socials on està la tecnologia tan present, ja que presenta els seus avantatges i inconvenients, on el mal ús d'aquestes pot perjudicar de manera significativa als infants. En aquest cas, l'infant pot entrar en plataformes poc fiables per extreure informació, ciberassetjament, veure contingut fora de l'edat indicada, entre altres factors que poden perjudicar la convivència i la gestió emocional dels infants. En el Departament d'Educació es recalca el ciberassetjament i assetjament donant recursos i suports de detecció, prevenció, idees falses i que es pot fer.

Fent referència al **ciberassetjament**, des de l'àmbit educatiu com suport a les **famílies** es proposa promoure que els fills i filles fassin un ús responsable i segur de les xarxes socials. Per aquest motiu és essencial que hi hagi un control per part de l'adult sobre les aplicacions que utilitzin els infants, que s'estableixin o es pactin una **limitació de temps** d'ús i quedin clares les **normes** d'una utilització responsable. D'aquesta manera

⁴ Annex 3: Recull lletres de cançons conegudes que promouen la discriminació i afavoreixen la violència i la desigualtat.

garantir una ciberconvivència i fer ús dels aparells electrònics de forma **responsable i segura**. Així també es fa èmfasis en l'**assetjament** des de l'educació és recalcant en la prevenció posant com a prevenció d'aquest fet donant importància en fer-ho també des de l'**àmbit familiar** si es proporciona benestar emocional als fills i filles a través d'un estil comunicatiu des de l'amabilitat, el respecte i la confiança. Sempre tenint presents les emocions i les necessitats dels infants i de tota la família, amb la finalitat que la llar sigui un espai en la qual s'afavoreixi el creixement personal i un clima relacional de confiança i seguretat. Un dels aspectes clau que es menciona des del Departament és passar temps de qualitat en família, escoltar-se i establir un vincle de confiança que promogui la **comunicació**, aquest fet potenciarà desenvolupar una **bona autoestima**. Perquè tots aquests esdeveniments es realitzin de forma efectiva és essencial que als infants se'ls hi proporcionin la capacitat de conèixer i reconèixer les pròpies emocions i la dels altres, saber-les expressar, i gestionar-les de forma positiva. Per acabar, també es destaca des del Departament sobre la prevenció d'assetjament, la importància de resoldre dons de l'àmbit familiar els **conflictes de manera positiva**, parlant des de les **emocions i necessitats**, utilitzant una comunicació no violenta, tenint una escolta activa de manera recíproca, tenint en compte la reparació dels danys per restablir les relacions entre persones. Treballar aquesta forma de resolució de problemes, donant una millora de la convivència i enfortir els vincles familiars.

El Departament d'Educació també compta amb un **protocol**⁵ per seguir en cas de detecció de violència. L'objectiu general que segueix és proporcionar als centres eines per prevenir, detectar i intervenir davant de situacions d'assetjament i ciberassetjament. El document en el qual hi ha tota la informació de les actuacions, també es troben les conductes que es poden observar que poden donar indicis al fet que la violència està present. Cal remarcar que classifiquen la violència segons la forma i naturalesa de les agressions entre els iguals, són les següents:

⁵ Annex 4: Protocol sencer de prevenció, detecció i intervenció davant l'assetjament i el ciberassetjament entre iguals

Naturalesa	Forma	
	Directa	Indirecta
Física	Donar empentes Pegar Amençar amb armes...	Robar objectes d'algú Trencar objectes d'algú Amagar objectes d'algú...
Verbal	Insultar Burlar-se Anomenar amb malnoms...	Parlar malament d'algú Difondre falsos rumors...
Digital	Trucades i missatges de text <i>e-mails</i> Fotografies i vídeos tramesos directament Participació en xats	Comentaris, fotografies i vídeos penjats a les xarxes socials de forma anònima Suplantació de personalitat per enviar o publicar material comprometedor
Exclusió social	Excloure No deixar participar...	Ignorar Fer com si fos transparent...

Taula 1. Forma i naturalesa de les agressions entre el grup d'iguals. Extret del departament d'educació

Per altra banda, per a fer front a les situacions d'assetjament escolar, ciberassetjament i maltractament, el Departament dona un **recurs** perquè entre tots i totes ens ajudem d'aquesta manera ho deixen clar "Davant el maltractament i l'assetjament, trenca el silenci. Truca al 116 111. No callis davant la violència". Aquest número respon als possibles casos de maltractament les 24 hores del dia, els 365 dies de l'any.

Imatge 3. "Truca davant de maltractament i assetjament". Imatge extreta del departament d'educació

En el curs 2022-2023 ha estat present el programa de benestar emocional "**Benestar per estar bé**" dirigit als equips directius, tutors, docents i altres professionals del cicle superior d'educació primària, ESO i ensenyaments postobligatoris. Aquest programa té diversos objectius centrats a donar formació i recursos a les escoles sobre la gestió emocional donant suport als professionals del món educatiu per cobrir les necessitats del triangle educatiu escola-família-infant. D'aquesta manera des del Departament mostra diversitat de recursos per fer front aquesta problemàtica, arribant a una bona educació socioemocional que des de la plataforma gencat es proporciona recursos per a ensenyar als infants a ser capaços de reconèixer les seves emocions i les

dels altres, a saber-les expressar, utilitzar i controlar de manera positiva. D'aquesta manera podran adquirir unes adequades actituds personals que els ajudaran a mantenir unes bones relacions amb els altres i a **viure en societat**.

Per acabar, també des del Departament d'Educació es donen programes **d'innovació pedagògica** per les escoles per a educació infantil i primària. En relació amb la temàtica d'aquest treball de fi de grau, cal remarcar l'impulsat per la Direcció General d'Atenció a la Família i Comunitat Educativa, el qual promou el benestar emocional de l'alumnat, la implicació individual i col·lectiva en la millora de la convivència focalitzant-se en donar estratègies en l'àmbit de la prevenció d'assetjament escolar i altres tipus de violències.

2.3 CAPÍTOL 3: LA IMPORTÀNCIA DE LES EMOCIONS

Com s'ha pogut veure en els capítols anteriors, les emocions són un fenomen essencial per la prevenció de la violència i ajudar als infants a poder conviure en societat. Per aquest motiu, la intel·ligència emocional s'ha tornat centre d'interès dins de la investigació. Està present en tots els escenaris del dia a dia, ja que s'ha demostrat que conèixer les emocions pròpies, la dels altres, expressar-les, entendre-les, empatitzar-les i gestionar-les de manera intel·ligent afavoreix el benestar social i personal de la persona.

Daniel Goleman (1995) afirma que la **intel·ligència emocional** ens permet, prendre consciència de les nostres emocions, comprendre els sentiments dels altres, tolerar les pressions i frustracions que suportem, accentuar la nostra capacitat de treballar en equip, adoptar una actitud empàtica i social que ens brindarà majors possibilitats de desenvolupament personal, participar, deliberar i conviure amb tots des d'un ambient harmònic i de pau. Continuant amb el pensament d'aquest autor, per aconseguir i desenvolupar la intel·ligència és necessari tenir en compte els següents factors:

- ✚ Conèixer les pròpies emocions
- ✚ Manejar les pròpies emocions
- ✚ Reconèixer emocions alienes
- ✚ Establir relacions adequades amb les persones
- ✚ Automotivar-se

Seguint la idea d'aquest psicòleg les habilitats de percebre les emocions d'un mateix i prendre autoconsciència d'aquestes, és necessària la intervenció de **components socials i cognitius**.

Segons Antonio Vallés (2008) aquesta habilitat comporta més consciència a **l'edat dels 7 anys**, encara que afirma que a l'edat dels 2/3 anys es comença amb els primers indicis de l'autoconsciència de les emocions que van sentint.

Continuant amb aquest autor, la percepció de les emocions és causada per la retroalimentació del context que envolta a l'infant. **L'observació** és un fenomen fonamental on, l'adult ha de ser conscient que ha d'utilitzar com a recurs per tenir més informació de les emocions del nen/a a través de la reacció dels estímuls que l'envolten. A mesura que els infants van creixent, les habilitats autoperceptives van agafant complexitat. Per mitjà de l'experiència social viscuda pel nen/a fa que posin etiquetes a les emocions que senten, així identificant les possibles causes al seu estat d'ànim i les conseqüències que pot donar. Van desenvolupant les seves capacitats reflexives al voltant de les seves emocions que engloba la pròpia intel·ligència emocional. A poc a poc es va detallant més com són les seves emocions, reconeixent que no tothom experimenta les mateixes davant d'un mateix estímul. També a gestionar millor les emocions, que aquestes no es generen de forma aïllada, sinó que es poden **combinar** amb diferents fins i tot les que són **contràries**, com l'alegria i la tristesa. El període més complex de la capacitat per dur a terme la reflexió emocional, evolutivament, es troba entre la franja d'edat dels **6 als 10 anys**, on els nens/es són capaços d'expressar el que senten de forma més objectiva.

A la següent taula podem veure de manera més resumida les habilitats socials que es tenen segons l'edat en la taula següent:

Habilitats emocionals	Edat
<u>Expressar emocions</u> <ul style="list-style-type: none"> Expressió de les emocions de la por, empipament, alegria i disgust. Expressió de les emocions denominades com a secundàries o socials com l'orgull o satisfacció personal, culpa, gelosia i vergonya 	<ul style="list-style-type: none"> Primer any de vida. Segon any de vida.
<u>Autopercepció de les emocions d'un mateix:</u> <ul style="list-style-type: none"> Primeres habilitats autoreceptives. Entendre que les emocions no es produeixen aïlladament, sinó que poden conviure unes amb les altres, fins i tot poden ser contradictòries, com l'amor i l'odi. Reflexionar sobre les seves emocions (metacognició). 	<ul style="list-style-type: none"> Als 2 i 3 anys de vida. Pels 7-8 anys Entorn dels 9-10 anys.
<u>Percebre les emocions dels altres:</u> <ul style="list-style-type: none"> Discriminació en els altres de les expressions somrients o enfadades, distingint l'alegria de l'empipament. Denominació d'aquestes emocions. 	<ul style="list-style-type: none"> Entre els 6 i 9 mesos. Entre els 5 i 6 anys.
<u>Habilitats empàtiques:</u> <ul style="list-style-type: none"> Imitació de l'expressió somrient de la mare. Empatia diferenciada. Individualització empàtica. Verbalitzar històries sobre el que significa cada expressió emocional observada. 	<ul style="list-style-type: none"> Als tres mesos d'edat. Entre el primer i el segon any de vida Entre els 2 i 3 anys Entre els 3 i 4 anys

6

Taula 2. Informació extreta del llibre d'Antonio Vallés Arándiga "Inteligencia emocional de los padres i de los hijos" (2008).

Pel que fan les habilitats socials, es van adquirint de forma progressiva en el temps. Aquest autor ho desenvolupa en quatre apartats que defineixen característiques de les habilitats socials. Per començar, està el fet d'expressar les emocions que s'adquireix en el primer i segon any de vida. Després l'autopercepció de les emocions d'un mateix, que es desenvolupa dels dos als 10 anys. La següent característica que es menciona és percebre les emocions dels altres. Es comença a adquirir més superficialment entre els 6 i 9 mesos i agafa complexitat entre els 5 i 6 anys. Per acabar, les habilitats empàtiques, va passant per fases, primer amb la imitació als tres mesos d'edat, després va agafant més complexitat sobre el primer i segon any de vida i per últim el fet de començar a verbalitzar i expressar aquestes habilitats és en l'etapa entre els 2 i els 4 anys.

LA INFLUÈNCIA DE LES EMOCIONS EN EL BENESTAR

Hi ha molta variabilitat de definicions del terme emoció, però en aquest cas es destaca la de Bisquerra (2000) "Un estat complex de l'organisme caracteritzat per una

⁶ Resum de les habilitats emocionals segons l'edat.

excitació o pertorbació que predisposa una resposta organitzada. Les emocions es generen habitualment com a resposta a un esdeveniment extern o intern”. “Les emocions són reaccions a les informacions que rebem en les nostres relacions amb l’entorn. La seva intensitat va en funció de les avaluacions subjectives que realitzem sobre com la informació rebuda afectarà el nostre benestar. En aquestes avaluacions subjectives intervenen els coneixements previs, creences, objectius personals, percepció de l’ambient provocatiu, etc. Una emoció depèn del que és important per a nosaltres. Si l’emoció és molt intensa pot produir disfuncions intel·lectuals o trastorns emocionals (fòbies, estrès, depressió, entre d’altres)”. En conclusió, les emocions són **reaccions** de l’organisme a **estímuls** del nostre entorn, on la intensitat d’aquestes varia segons l’experiència que té la persona i els significats que va construït de les informacions que va rebent.

Les emocions són un tema complex, ja que globalment ens envolta molta diversitat de cultures, d’aquesta manera es va fer èmfasi en trobar similituds universals de les seves expressions no verbals. Se li va fer la proposta al psicòleg Paul Ekman (2015), la qual cosa va derivar finalment a través de la seva investigació i l’observació, va veure un component essencial, **l’expressió facial**, la qual va ser clau per definir cinc emocions bàsiques, les quals corresponen a l’alegria, la tristesa, la ràbia, el fàstic i la sorpresa.

Continuant amb la visió de Paul Ekman (2015), defineix que quan ens referim a les emocions, no fem ús d’aquest terme per les emocions considerades com a bàsiques, les mencionades anteriorment, hi ha més conceptes que intervenen en l’expressió emocional. Existeixen altres fenòmens afectius anomenats emocions secundàries o socials, com és la culpa o l’enveja, entre d’altres. Es van dur a terme diversos estudis sobre les expressions emocionals, es destaca un que es va fer a japonesos i estatunidencs. Quan estaven sols/es, mostraven la mateixa expressió facial en resposta al veure pel·lícules d’operacions quirúrgiques i accidents, però quan el científic es posava amb ells a veure les pel·lícules, els japonesos més que els estatunidencs, ocultaven les seves expressions negatives posant un somriure. La qual cosa conclou en el fet que en privat s'utilitzen les expressions innates i en públic les expressions dirigides.

A vegades es familiaritza segons el que sentim com a emocions negatives o positives, aquest fet és un error, ja que segons Manel Güell Barceló (2013) en el seu llibre “¿Tengo intel·ligència emocional?” expressa que no existeixen aquest etiquetatge de les

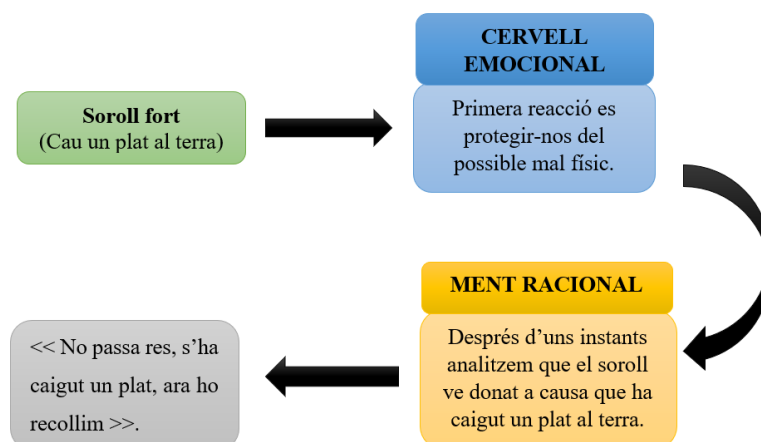
emocions, simplement existeixen emocions a conseqüència d'una resposta davant una situació.

L'experiència emocional es produeix per l'activació del sistema nerviós i la valoració cognitiva, és a dir, la interpretació de la realitat. En l'emoció intervenen **l'avaluació primària** (determina les conseqüències que poden derivar-se de la situació) i **l'avaluació secundària** (determina si té la suficient competència personal o estratègies per fer front la situació), en aquest cas si es negativa per exemple seria determinar que fer si relaxar-se, fugir, contenir-se, etc. Depenent de la situació estressant en la qual estigui fent front.

Quan ens emocionem donem resposta a estímuls externs o interns, per exemple si som davant d'una situació de possible amenaça, és a dir, percebem situacions que tenen relació directa amb la supervivència o la integritat personal, com és el cas de la por, ira, etc. Reaccionem a través del **cervell emocional**. Un cop passen uns instants i som capaços d'analitzar entra la **ment racional**.

Segons Goleman (1996) "El cervell fa servir un mètode simple, però molt enginyós, per enregistrar amb intensitat especial els records emocionals, ja que els mateixos sistemes neuroquímics d'alerta que preparen en cos per reaccionar davant qualsevol amenaça – lluitant i escapant – també s'encarreguen de gravar clarament aquest moment en la memòria"

Per exemple:

Esquema 1. Esquema extret de font pròpia.

Les emocions també es produeixen a partir dels **pensaments**. El nostre llenguatge intern (pensaments) ens facilita la interpretació de les situacions que vivim diàriament, però segons la tipologia d'aquests, la interpretació de la realitat determinarà que es desenvolupin unes emocions o altres. Si davant d'una situació tenim pensaments favorables, tindrem unes emocions diferents si, en canvi, tenim de la mateixa situació pensaments negatius. En aquests factors intervenen dos conceptes fonamentals que influeixen en aquests pensaments, els quals són **l'autoestima i l'autoconcepte**. Així l'adult com a guia emocional de l'infant, també ha de tenir en compte aquests dos factors com a eines essencials per a la resolució de problemàtiques de forma positiva.

L'**autoestima** és l'avaluació que cadascú fa del concepte que té d'un mateix, s'experimenta a través dels sentiments i s'expressa a través de paraules i accions. L'**autoconcepte** és la percepció d'un mateix, la visió que cadascú presenta de les seves habilitats, característiques i qualitats (Pope, McHale i Caighead, 1996). És d'aquesta manera el que Goleman (1998) defineix com el mapa intern de les pròpies preferències, capacitats i deficiències.

Pope (1998) va profunditzar més en aquesta definició concretant que **l'autoestima** es basa en la combinació de la **percepció d'un mateix** (autoconcepte) i **l'ideal d'un mateix** (imatge que ens agradaria ser, desig de tenir uns atributs específics). Quan no hi ha problemàtica entre els dos conceptes estem davant d'una autoestima positiva, en canvi, si hi ha discrepància entre els dos, es produeixen desajustos en l'autoestima. Com més petita sigui la distància entre el jo real i el jo ideal, més alta estarà l'autoestima, per tant, com més lluny estigui la percepció del jo real i ideal més baixa autoestima tindrà la persona.

L'**autoestima** es forma a través d'un desenvolupament continu de la construcció personal. És una realitat dinàmica que **es modifica amb l'experiència**, integrant noves dades i informacions (Marchago, 1991). Cal tenir present que en aquest procés de desenvolupament d'aquest concepte intervenen **factors biològics** (temperament), **socials** (el que rebem dels altres) i **emocionals** (com gestionem emocionalment el que ens va passant). Segons Leary i Baumeister (2000), el nivell d'autoestima que pot tenir una persona és el reflex o la mesura del qual se li valora des del grup en el qual pertany.

Cal tenir present que és important tenir una **alta autoestima**, ja que presenta beneficis, com l'autoconfiança, fa que les persones prenguin decisions lliures i responsables, que

defensin els seus propis drets, les pròpies idees i conviccions (Bednar i Wells, 1989). Cal remarcar que l'**excés** de focalització en un mateix condueix al narcisisme, amb conductes d'exhibicionisme, amb manca d'empatia i desig de control sobre els altres (Wells i Marwell, 1976). Ha d'haver-hi un acompanyament per part de l'entorn dels infants per ajudar en la seva autoestima, fent de guies potenciant l'autonomia però sense caure en la **sobreprotecció**.

Per altra banda, Antonio Vallés (2008) especifica que un mecanisme d'activació de les emocions també són els **records** (coneixements previs). Si posem en la nostra ment una experiència emocional viscuda, som capaços de reproduir la mateixa emoció, sigui un record positiu o negatiu. El nombre de vegades que recordem una **experiència emocional** afecta, l'augment de repeticions del record ocasiona que es quedi més sòlidament en la memòria. Aquest fet és significatiu per a la intel·ligència emocional, ja que condiciona la prolongació o intensitat dels estats d'ànim. La **ment racional** en els moments categoritzats com a dolents intentem eliminar-los de la memòria encara que hagin marcat en el **cervell emocional**, fins i tot quan no som conscients que aquest fet succeeix. Com afirma Goleman, (1996) "les opinions inconscients són records emocionals que s'emmagatzemen a l'amígdala. La investigació duta a terme per LeDoux i altres neurocientífics sembla que suggereixen que l'hipocamp – que durant molt de temps havia estat considerat l'estructura clau del sistema límbic – no té tant a veure amb l'emissió de respostes emocionals com amb el fet d'enregistrar i donar sentit a les pautes receptives. La principal activitat de l'hipocamp consisteix a proporcionar una gran memòria del context, fet que és fonamental per al significat emocional.

Quan ens emocionem la intensitat amb la qual reaccionem ve determinada segons les metes que tingui la persona, els interessos personals i les seves creences, per aquest motiu quan dos germans que han crescut en la mateixa casa, davant d'una situació reaccionen diferent.

La interpretació que fem de la realitat ve donada a través d'uns mecanismes mentals que s'anomenen filtres. Existeixen dos:

El primer: "**filtre d'avaluació valorativa**":

→ Encarregat d'avaluar la informació d'acord amb el que resulta significatiu de cada persona.

<p>→ Analitza les situacions i vivències i assigna un valor perquè ens afecti d'una manera o altra.</p> <p>→ Es realitza de tal manera:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1. Avalua la situació segons les característiques afectives i el seu significat. - 2. S'inicia l'activació de l'emoció, on la intensitat varia segons l'experiència personal o dels sentiments, de les habilitats expressives, etc.
Segon filtre: "Filtre del significat" .
<p>→ Intervé per valorar que està succeint.</p> <p>→ Encarregat de regular la nostra reacció emocional amb gestos i paraules.</p> <p>→ Funcions:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analitza si la situació té relació significativa amb els nostres objectius o no. - Valora si disposem d'estratègies d'enfrontament per resoldre la situació o la circumstància emocional. - Té en compte les regles socials abans de reaccionar emocionalment "si és adequat cridar en una reunió de treball o no". - Valora el que s'espera que faci cada persona << Que s'espera de mi >>. - Valora actituds d'atracció o rebuig que tenim sobre la situació.
A part dels filtres que expliquen perquè ens emocionem, també intervé la personalitat.

Taula 3. Informació extreta del llibre d'Antonio Vallés Aràndiga "Inteligencia emocional de los padres i de los hijos" (2008).

Un dels principals problemes de comprensió en aquests filtres és el **grau de consciència** que tenim sobre la percepció del que està passant i la nostra resposta emocional.

Existeixen diferents estils de resposta, segons la UNIR (2011) són el conjunt de característiques referents a la conducta no-verbal, conducta verbal i als efectes i conseqüències a partir de les relacions interpersonals, d'aquesta manera en funció de les seves característiques es pot establir tres formes d'actuar: **passiva, agressiva i assertiva**.

En referència a l'**estil passiu**, és la conducta caracteritzada per no defensar els drets d'un mateix, ja que no expressen de manera adequada els seus interessos i opinions, ja sigui perquè no les coneixen, perquè no saben com expressar-les o perquè creuen que no són importants per a les altres persones. L'**estil agressiu** es caracteritza per l'expressió agressiva d'opinions i interessos sense respectar les dels altres, rebutjant o atacant-les en un intent de dominar a l'altra persona amb la finalitat de sotmetre'l als propis interessos i intentar aconseguir les seves metes al preu que sigui. Per acabar, l'**estil assertiu**, és aquell

que comporta l'expressió directa dels sentiments, necessitats, drets i opinions que no són amenaça, ni van en contra dels drets dels altres. (Monjas i González, 1998).

QUÈ SÓN ELS SENTIMENTS?

Segons Antonio Vallés (2008), el sentiment és el fenomen afectiu que segueix l'emoció, però no necessàriament ha d'ocórrer una emoció per desenvolupar un sentiment. És un estat afectiu més estructurat i estable que l'emoció, però té menys repercussió corporal. La manera en la qual interpretem la realitat del que ens envolta, és generen sentiments sobre nosaltres mateixos, sobre les persones del nostre voltant i de les situacions que anem vivint diàriament.

Per altra banda, correspon a la dimensió cognitiva o mental de l'emoció, ja que representa valoracions, interpretacions i raonaments, donant marge als sentiments positius (generen benestar) o negatius (no benestar).

QUÈ IMPLICA L'ESTAT D'ÀNIM

L'estat d'ànim és el conjunt de sentiments de la mateixa família com seria el cas de confiança, seguretat i il·lusió. Se sent de manera prolongada en el temps, amb el qual es pot desenvolupar un estat d'ànim positiu o negatiu. Aquest en ser en una temporització més llarga és menys intens que les emocions. Generalment, la seva prolongació pot ser des d'unes hores fins i tot a diversos dies.

René Gallardo (2006) arran de la seva investigació, expressa que s'identifiquen factors externs, ambientals que afecten en l'estat d'ànim de manera diversa, així com factors interns que li donen un patró relativament estable i cíclic que varia al llarg del dia, i fins i tot en mesos.

LA REGULACIÓ EMOCIONAL

Als primers dos anys de vida les estratègies en les quals es reacciona a les seves emocions són molt importants i apareixeran evolutivament més tard, a partir del segon i tercer any de l'infant.

Les estratègies de regulació emocional dels nens/es són molt variables, ja que hi ha molta diversitat de **temperament**. Aquest últim és la dimensió biològica adquirida de

la manera de reaccionar davant d'estímuls. D'aquesta manera quan un infant té un temperament més tranquil no utilitzarà les mateixes estratègies que un que és més inquiet.

El paper de les persones que envolten a l'infant quan reaccionen a diferents estímuls tant negatius com positius són essencials, ja que a través de l'observació els nens i nenes realitzen l'aprenentatge d'estratègies a través de l'observació i capten informació de com fer-les front. Bandura i el seu equip van fer entre els anys 1961 i 1963 un experiment anomenat "Bobo Doll Experiment" per remarcar la importància de l'aprenentatge observacional en els infants i com els hi pot afectar de manera significativa. En l'experiment els infants van visualitzar un vídeo en el qual es veia a adults duent a terme actes agressius cap a un nino inflable. Després, es va dur a terme un mesurament del grau d'influència d'aprenentatge obtingut en els nens i nenes envers aquest model agressiu veient només el vídeo. Es va arribar a la conclusió que imitaven les conductes violentes cap a Bobo que havien vist de l'adult, seguint les mateixes agressions, llançant-lo, pegant, donant puntades de peu, entre altres. Amb aquests fets, es va demostrar que la imitació d'un model adult, presenta en els infants molta més importància que el fet d'oferir o treure un reforç per adquirir una conducta. Més endavant Bandura (1987), va parlar sobre la influència del modelatge en la nostra societat "el modelatge no sols és un important vehicle per a la difusió de les idees, valors i estils de conducta dins d'una societat sinó que també posseeix una influència generalitzada en els canvis transculturals". Aquest motiu és primordial per poder ajudar als infants a regular-se emocionalment a través de l'exemple que es dona des dels contextos del seu voltant, en aquest cas centrant-se en els pares, mares, tutors, tutores que són un context crucial perquè els infants puguin desenvolupar mètodes reguladors per reaccionar davant dels estímuls.

En el capítol anterior del marc teòric, es remarca la importància del paper de la **família** per la **prevenció de violència** sobretot en ser guies de les emocions dels infants per fer front a les problemàtiques. Tenint aquest fet clar, anem a les actituds dels infants. Aquestes s'adquireixen a través de l'aprenentatge, ja que estan vinculades a l'àmbit social, com remarca Cèsar Bona mestre i escriptor llicenciat en filologia Anglesa i diplomad en educació en llengua estrangera en el seu llibre anomenat "La educación de aprender, historias inspiradoras de escuela, familia y vida" (2018), explica experiències que ha viscut en el món educatiu. L'infant a casa observa com els seus pares i mares fan comentaris negatius sobre altres persones, es frustren, s'enfaden... d'aquesta manera els nens/es van adquirint del model de comportament que és correcte en el seu entorn. Si a

aquest fet s'afegeixen les notícies que escolta, els videojocs que tenen contínuament presents i escoltar cançons amb el mateix reforçament dels comentaris que escolta a casa, aquesta actitud negativa es veu reforçada i fa que augmenti i els infants ho interioritzin com a conductes adequades que poden fer ús en el seu dia a dia. Aquest fet l'acompanya amb una història clara que va viure en relació al rebuig d'altres cultures o també el concepte d'etnocentrisme (considerar la teva cultura o ètnia com a superior a la resta). La història que explica en aquest llibre és "Odio heredado", en la qual narra que va sortir un moment de la seva classe i quan va tornar hi havia dos nens que s'estaven pegant, va intervenir i l'actuació va ser dir a un dels infants que anés a posar-se aigua a la font, acompanyat de dos companys de classe i l'altre que estava amb la mirada anada li va dir que es tranquil·litzés. Quan un dels dos estava sortint de la classe per anar a la font, l'altre li va cridar "¡Vete a tu país!". Els dos nens vivien en Madrid, un va néixer a Madrid i l'altre al Marroc. Cèsar va decidir reunir-se amb els pares de l'infant, on en la reunió directament li va preguntar sobre la seva opinió de les persones d'altres cultures o de les que venien de fora del país, el pare li va respondre "nos quitan el trabajo", en aquell instant Bona va entendre la situació per la qual el nen tenia com a conducta adequada el rebuig a l'altre nen, ja que els comentaris que escolta a casa, les conductes dels pares/mares de frustració, mal estar, negació que rep contínuament, l'infant ho veu que la seva actuació és l'adequada. Si a aquest fet li sumem tot el que veu contínuament a través de les pantalles i en el seu dia a dia, li fa confirmar i retroalimentar aquests pensaments negatius cap als altres. "En moments d'estrès i crisi, els nens observen els comportaments i reaccions dels adults per a aprendre a gestionar les seves pròpies emocions".(UNICEF, 2022).

Per altra banda, un altre factor fonamental per afavorir la convivència a través de les característiques que impliquen les habilitats socials, es destacarà **l'empatia**. És necessari el reconeixement de les emocions pròpies on, també és essencial reconèixer i entendre la dels altres. Aquest fenomen el reconeixem com **empatia**, la qual forma part de la intel·ligència emocional. La capacitat de comprendre les emocions expressades pels altres i imitar-les són habilitats que es desenvolupen des de petits. Als **tres mesos d'edat**, el nadó és capaç a través de la imitació l'expressió del somriure de la seva persona referent. També té la capacitat de modificar el seu estat d'ànim lligant-lo a l'emoció que percep de l'altra persona. Si la persona que està davant de l'infant plora i aquest es provoca fer-ho, són signes d'empatia molt bàsics. Aquestes reaccions emocionals que es

realitzen per l'observació del nen/a del rostre de les persones del seu voltant són denominats **empatia global**. Posteriorment, segons es va desenvolupant i agafant complexitat, s'utilitzen altres indicadors per empatitzar, com per exemple el to de veu.

Segons Antonio Vallès (2008) emfatitza que l'empatia pot ser classificada de la forma següent:

- ✚ En el primer i segon any de l'infant es desenvolupa l'**empatia diferenciada**, on el nen/ mostra predisposició en donar suport a l'altra.
- ✚ Als tres anys es desenvolupa una **individualització empàtica**, on l'infant pot adoptar perspectives externes que són essencials.
- ✚ Entre els tres i els quatre anys els nens/es ja mostren la capacitat de **verbalitzar** el que significa cada expressió observada bàsica (alegria, tristesa, sorpresa, la por, la ràbia i el fàstic) i algunes secundàries també (calma, disgust, etc.).
- ✚ Dels sis als deu anys es desenvolupa l'**empatia cognoscitiva**, on els nens/es tenen la capacitat d'actuar en conseqüència de les necessitats emocionals de l'altra.
- ✚ Entre els deu i dotze anys està present la denominada **empatia abstracta**, caracteritzada per l'expressió de preocupació pels grups de més vulnerabilitat.

Com s'ha pogut observar al llarg del marc teòric, tot el que envolta als infants influeix en el seu desenvolupament i gestió, per tant, les relacions familiars i l'ús de les tecnologies també són factors influents en la regulació emocional. Des del Departament d'Educació es parla de l'acompanyament digital on, es fa especial èmfasi en la Neurociència, que reconeix que existeix una correlació positiva entre el desenvolupament del cervell i la qualitat de vincle que estableix l'infant amb les persones del seu entorn més pròxim, especialment amb pares, mares o tutors/es legals. L'establiment d'aquest vincle amb l'infant durant la primera etapa de la infància és fonamental per al seu benestar i així prevenir conductes no desitjades. Es remarquen uns elements clau per prevenir aquestes actituds, els quals són: Afavorir el vincle afectiu, entorn i els límits, la comunicació assertiva, l'estimulació, suport i oportunitats d'aprenentatge, proporcionar diferents espais de lleure i fomentar les relacions socials i, per acabar, una educació sense violència. En referència als límits, es posa com a element essencial per al desenvolupament òptim dels infants, ja que són pautes clares que **faciliten la convivència** i ajuden a establir

rutines i responsabilitats. Aquest fet en relació amb les tecnologies, és fonamental que la família posi límits clars i assequibles per fomentar l'ús responsable de les tecnologies a casa. A mesura que van creixent, els límits haurien d'anar modificant-se sent consensuats i negociats.

Concretament caldria limitar:

- ★ El temps, procurant dosificar l'ús segons l'edat i les responsabilitats de cada infant.
- ★ Les rutines molt marcades.
- ★ Els espais on s'utilitzen les tecnologies digitals (en edats primerenques, haurien de ser espais comuns i oberts).
- ★ El tipus de dispositius que es decideixi tenir a casa.

Imatge 4 "Límits en l'àmbit familiar". Imatge extreta del departament d'educació

L'educació també ha focalitzat com a fonament essencial treballar les emocions pel benestar dels infants i així puguin conviure i desenvolupar-se de manera positiva. Com es pot veure en el **nou currículum** d'educació bàsica, un dels vectors principals que es treballa és el **benestar emocional**, focalitzant aquest benestar com a experiència objectiva de sentir-se bé, en harmonia i amb tranquil·litat com també l'experiència personal satisfactòria amb si mateix, per fer front a les dificultats i a les problemàtiques de forma positiva, establint una relació beneficiosa d'un mateix i amb els altres. Des de la justificació de cada vector des del Departament d'Educació, el currículum ha de donar eines que ajudin a l'alumnat a desplegar les competències emocionals que partint de l'autoestima van des de la consciència i la regulació emocional a l'autonomia personal i la competència social. També, per l'etapa de primària es dona recomanacions per a les famílies sobre com ajudar als infants en l'**educació socioemocional**. Es remarca que a partir dels sis anys comença l'etapa del **pensament lògic**. Un punt important que s'expressa és que no tots els nens i nenes tenen la mateixa capacitat d'expressar les emocions, també s'han de respectar els ritmes i buscar recursos segons les necessitats de cada infant. També a casa s'ha de crear zones d'espais segurs i de confiança per compartir i expressar les seves emocions i sentiments. A continuació es posa algunes de les recomanacions per a les famílies que s'han d'utilitzar amb els nens/es pel seu desenvolupament socioemocional:

- ➔ Parleu de les vostres emocions i sentiments d'una manera natural amb els vostres fills. D'aquesta manera els ajudareu perquè ells també ho facin.
- ➔ Inicieu una conversa amb afirmacions com, per exemple, "em sembla que estàs enfadat o trist, et veig molt content...", per ajudar-los a entendre's a ells mateixos, a fer-los conscients d'emocions i sentiments.

- Els escolteu amb atenció, demostrant-los que els seus sentiments són tan importants per a vosaltres com per a ells.
- Espereu a intervenir fins a conèixer totalment la situació que us explica el vostre fill i com se sent; així facilitareu que s'expressi més lliurement.
- Els demostreu que sou capaços de posar-vos en el seu lloc; això els ajudarà a sentir-se acceptats i compresos i podran acceptar-se també a ells mateixos.
- Parleu amb els vostres fills sobre les emocions bàsiques que senten i ajudeu-los a identificar i canviar una emoció negativa per una altra de més positiva.
- Reflexioneu amb ells sobre els sentiments que experimenten i ajudeu-los perquè entenguin com afecta el seu comportament posterior.
- Els ensenyeu a tenir una actitud positiva davant de les dificultats que se'ls presentin perquè busquin solucions i puguin superar-les assumint-ne les conseqüències.
- Els ajudeu a acceptar quan s'equivoquen o fracassen en els seus objectius; és necessari que aprenguin a superar les adversitats.
- Els ensenyeu a valorar les situacions reals que observin al carrer, a les pel·lícules, lectures, programes de televisió... que els ajudin a expressar emocions i sentiments i a identificar diferents actituds respecte a les relacions personals.

Per acabar, l'afectació de les **tecnologies en les emocions**, des de l'UNICEF s'ha remarcat que els nens i nenes poden accedir a contingut inapropiat amb molta facilitat. L'exposició a aquesta mena de contingut no adequat per a la seva edat o nivell de maduresa pot desenvolupar la incitació de conductes violentes, és a dir, que no afavoreix en el seu desenvolupament socioemocional. D'altra banda, el mal ús de les xarxes socials pot crear un abús i assetjament en xarxa a través de conductes inadequades amb el grup d'iguals i altres persones, desenvolupant un impacte negatiu per a la seva salut mental. També el baix nivell de supervisió per part de l'adult en l'ús adequat de la tecnologia, augmenta l'exposició als riscos d'internet, a l'ús intensiu i poc saludable. Aquest nivell de supervisió també afecta en altres àmbits de la vida dels infants, en les seves relacions i desenvolupament (canvis de rutines, falta de comunicació amb amics/ amigues i família i poc exercici). Tots aquests factors

influencien de forma significativa en la convivència en la societat i en el bon desenvolupament socioemocional.

3. MARC METODOLÒGIC O INVESTIGACIÓ

El marc metodològic és un paradigma interpretatiu naturalista, on a través de diferents metodologies es realitza la interpretació, utilitzant la comprensió de conductes observades, en aquest cas centrada en la violència a l'etapa de cicle inicial de primària. Per tant, se segueix una línia d'investigació empirista-positivista i quantitativa, on s'estudia una conducta a través de l'observació amb dades empíriques recollides amb diferents d'instruments per extreure les conclusions adients. Per altra banda, també se segueix una línia d'investigació etnogràfica i qualitativa, ja que s'implica directament en l'àmbit educatiu perquè s'estudia i interpreta les conductes i gestió dels infants.

L'estratègia per la recollida de dades és una metodologia mixta amb la combinació de les metodologies qualitativa i quantitativa, per tenir una visió més completa de tot el context que envolta la investigació.

4. SUPÒSIT DE PARTIDA/PREGUNTA D'INVESTIGACIÓ/HIPÒTESI

4.1 PROBLEMA

Com s'ha vist en el marc teòric⁷, la violència és una gran problemàtica que s'està donant gran importància en l'actualitat. Com prevenir aquestes conductes violentes verbals i/o físiques, està el focus principal d'aquesta investigació. En moltes ocasions es veu als infants fan ús d'un llenguatge discriminatori, abusi i amb faltes de respecte de manera molt natural, fins i tot utilitzant agressions físiques com a mètode de resolució de problemes o a través del joc.

4.2 PREGUNTA D'INVESTIGACIÓ

Després de la investigació i la problemàtica sorgeix la següent pregunta:

- ➔ Com prevenir actituds violentes verbals i físiques en els infants, per tal de minimitzar que ho utilitzin com a mètode de resolució de conflictes en problemàtiques actuals i futures?

5. OBJECTIUS

Objectiu general:

⁷ OMS, UNICEF, Paul Ekman (2015), Daniel Goleman (1995), departament d'educació.

Analitzar la causalitat de les conductes de violència per falta de gestió emocional en l'etapa de cicle inicial de primària per la seva prevenció.

Objectius específics:

1. Conèixer la formació del claustre envers la prevenció de violència.
2. Identificar les situacions amb dificultat de gestió emocional de pares/mares amb els seus fills/es.
3. Interpretar les diferents conductes de violència de l'alumnat.
4. Identificar la influència de les tecnologies en les conductes violentes dels infants.
5. Crear una guia orientativa per a les famílies sobre la prevenció de violència a partir de la gestió emocional.

Justificació dels objectius:

1. Tenir una visió més específica de la formació que obté el claustre de l'escola sobre la gestió emocional i com prevenir les conductes violentes dels infants. Les actuacions que es fan des del centre per prevenir i els protocols que segueixen davant d'una situació de violència. Per acabar, identificar les situacions en les quals observen més descontrol emocional per part de l'alumnat a l'escola, i com ho gestionen. D'aquesta manera treure eines que es puguin utilitzar al dia a dia casa.
2. Veure les principals problemàtiques que tenen les famílies en les situacions quotidianes en les quals els genera conflictivitat emocional en els infants. Tenint tant la visió dels adults com l'observació de les conductes dels infants.
3. Observar les conductes dels infants en diferents contextos escolars. El primer és on els infants tenen més llibertat per desenvolupar la seva conducta, és a dir, a l'hora pati. El segon, en un context més estructurat, en aquest cas, a l'aula.
4. Saber com afecta l'ús inadequat de les tecnologies en les conductes dels infants.
5. Crear una guia per a les famílies amb diferents estratègies i orientacions per tenir una educació positiva i sense violència.

6. DISSENY METODOLÒGIC

6.1 INTRODUCCIÓ I TEMPORITZACIÓ

La investigació, d'acord amb els objectius establerts, està enfocada en analitzar les conductes de violència causades per falta de gestió emocional en l'etapa de cicle inicial de primària per tal de saber com prevenir-les. Originant l'estudi en un context concret, és a dir, analitzant les conductes dels nens i nenes de 6 a 8 anys relacionant-les amb les visions dels professionals del centre i les seves famílies amb unes característiques concretes. A partir d'aquest punt, es pretén descobrir els recursos que tenen les persones que estan al voltant dels infants, per tal d'identificar les situacions en les quals els genera més conflictivitat emocional, per poder interpretar-les i buscar possibles solucions. Tot això anirà plasmat en una guia⁸ de prevenció de violència per a les famílies.

La temporització que s'ha seguit al llarg del treball ha estat la següent:

Escollir tema	Setembre
Concretar objectius, metodologia i instruments	Octubre
Enviar i validar els instruments que s'utilitzaran per a la recerca	Novembre
Treball de camp Introducció del TFG	Desembre
Marc teòric	Gener
Marc teòric Marc metodològic.	Febrer
Continuar el marc metodològic	Març
Resultats	Abril
Conclusions Resum executiu	Maig

Taula 4. Temporització de les parts del treball de fi de grau. Elaboració pròpia

7. MOSTRA/POBLACIÓ

La mostra que ha estat escollida per a la realització de la investigació, han estat els tres agents de la comunitat educativa: **escola** (el director, un professional TEI i 4 mestres d'educació primària de cicle inicial d'una escola concertada de Tarragona). També,

⁸ Per accedir a la guia completa a l'annex 5

alumnat de cicle inicial del mateix centre. Per acabar, la participació de les **famílies** d'aquests infants.

En relació amb la primera mostra, als professionals del centre educatiu, s'han dut a terme 6 entrevistes per tenir la visió més concreta de persones formades i que diàriament estan amb contacte amb les famílies i els infants. Pel que fa a l'alumnat s'ha analitzat de forma general les conductes de l'alumnat de cicle inicial (primer i segon de primària), on correspon a l'observació de 105 alumnes en un context més lliure com és al pati i en un altre més estructurat com és a l'aula. Aquest últim, l'observació es realitza a 53 alumnes. En referència a les famílies han participat 38 famílies de l'alumnat de cicle inicial de primària.

L'escola en la qual s'ha dut a terme la recollida de dades, és un centre de titularitat privada concertada, que recull dues línies en educació infantil, educació primària i l'ESO. En l'ensenyament que ofereix predomina en l'aprenentatge acadèmic amb la formació en valors. Ha estat escollida pel gran ventall d'edats que aborda per tenir una visió més pròxima a la realitat de l'alumnat en el seu desenvolupament personal, social i educatiu.

Per acabar, s'ha escollit aquesta mostra, perquè engloba la participació de l'escola per part dels professionals, de l'alumnat per veure de forma directa les seves conductes i les famílies per veure la seva perspectiva, per tenir una visió més concreta de l'entorn de l'infant. Per després concretar de manera més específica les orientacions i estratègies per donar suport a la resolució de problemàtiques de manera positiva promovent el benestar i el bon desenvolupament de l'infant per la prevenció de les conductes violentes futures.

8. INSTRUMENTS DE RECOLLIDA DE DADES

En aquest treball de fi de grau hi ha diferents tipus d'instruments amb la finalitat de recollir òptimament totes les dades necessàries per poder assolir els objectius proposats. Tots els instruments han estat validats per docents de la universitat especialitzats en el tema.

El primer instrument és **l'observació a partir de rúbriques**. Es marca un termini de temps, en el qual s'anoten les conductes amb violència i falta de gestió emocional que sorgeixen a les sessions pactades en diferents contextos escolars (al pati i a l'aula).

L'observació al pati es realitza a cicle inicial (1r i 2n), el període és d'un mes amb una sessió per setmana. Les observacions a l'aula es realitzen a 2n de primària durant un mes dos dies a la setmana. Amb aquest instrument es dona suport per arribar als objectius 2, 3 i 5.

Per altra banda, es realitzen **entrevistes**. Primer una entrevista al director/a de l'escola per tenir una visió més global. En segon lloc, entrevistes als mestres de 1r i de 2n (cicle inicial) per saber les situacions que veuen que hi ha més problemàtica de gestió emocional i com ho afronten. I per últim, una entrevista a la persona responsable del programa TEI (programa de prevenció de l'assetjament escolar), per saber els protocols que es duen a terme quan hi ha situacions de violència a l'escola. Les entrevistes són individuals i estructurades, on la persona entrevistadora utilitza un conjunt predeterminat de preguntes i segueix un format establert. Aquesta trobada serà presencial, amb els professionals que són necessaris per a aquesta recerca d'informació. Amb aquest instrument es buscarà aconseguir els objectius 1, 2, 3, 4 i 5.

El tercer instrument que s'utilitza és el **qüestionari**. La finalitat és veure la visió de la família, es fa un qüestionari als familiars de l'alumnat de primària, amb 17 preguntes sobre situacions on l'alumnat pot tenir dificultats de gestió emocional, com resolen les problemàtiques que poden sortir al dia a dia, la recerca d'ajuda per millorar la situació familiar i trobar les situacions on hi ha més descontrol emocional. Aquest instrument està enfocat en assolir els objectius 2, 3, 4 i 5.

Per acabar, tenim la **investigació documental**, que també és una eina fonamental que es fa servir al llarg de la recerca d'informació (llibres, articles, etc.). Aquest instrument donarà suport per assolir els objectius 2, 4 i 5.

INSTRUMENTS	OBJECTIU 1	OBJECTIU 2	OBJECTIU 3	OBJECTIU 4	OBJECTIU 5
Rúbriques					
Entrevistes					
Qüestionari					
Investigació documental					

Taula 5. Relació entre objectius i instruments. Elaboració pròpia

9. RESULTATS

9.1 RÚBRIQUES

Rúbrica pati

Els resultats de la rúbrica estan representats amb gràfics circulars. Mostren el percentatge de vegades que s'ha dut a terme l'afirmació corresponent a cada sessió. La rúbrica presenta 9 ítems a observar i respon als objectius específics 2, 3 i 5.

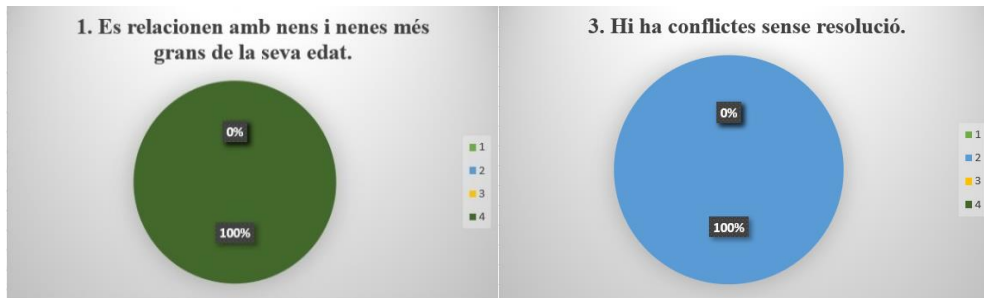
Objectius	Ítems
Objectiu 2	1, 2, 3, 4, 5, 8, 9
Objectiu 3	6, 7
Objectiu 5	2, 3, 4, 9

Taula 6. Relació objectius amb els ítems d'observació.

Amb l'instrument de rúbrica, s'ha fet quatre sessions d'observació a través de rúbriques on els resultats obtinguts estan plasmats a continuació. Cal remarcar que la puntuació es va categoritzar de l'1 al 4 de la manera següent: 1 (Mai, 0), 2 (alguna vegada, 1,2), 3 (sovint, 3,4), 4 (molt sovint, més de 5) Cada vegada es va traient o posant segons l'ítem. També a la part dreta de la rúbrica hi ha anotades fets puntuals a destacar de cadascun dels ítems.⁹

En els ítems 1, 3 i 5 es pot destacar que s'ha mantingut en les quatre sessions amb el mateix percentatge. Arribant a la conclusió que gran part dels infants es relacionen amb nens/es grans, sobretot els de primer de primària que juguen amb els nens/es de sisè principalment. També, cada dia ha sorgit com a mínim un conflicte sense resoldre, sigui perquè no ha donat temps o que finalment ho obvien, però la problemàtica continua estant. Per acabar, mínim una persona ha utilitzat el diàleg com a mètode resolutiu sense la intervenció de l'adult, s'ha observat que hi ha falta d'habilitats comunicatives per la resolució de conflictes amb el grup d'iguals.

⁹ Annex 5. Rúbrica pati amb les anotacions

Gràfic 2. Afirmació 1 de la rúbrica.
Elaboració pròpia

Gràfic 3. Afirmació 3 de la rúbrica.
Elaboració pròpia

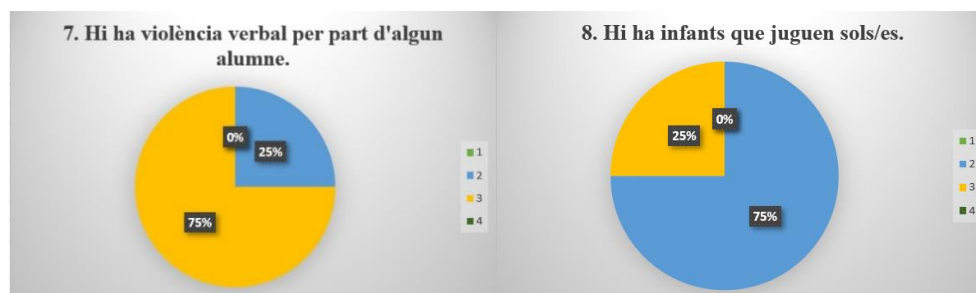
Gràfic 4. Afirmació 5 de la rúbrica.
Elaboració pròpia

En els ítems 4, 6, 7 i 8 s'han destacat dos percentatges el 25% i el 75%. En els 4, 6 i 8, el percentatge més gran va dirigit a tres dies dels quatre observats, on mínim una vegada no hi ha hagut problemàtica quan perden jugant, agressió física i infants que juguen sols. Per altra banda, un dels dies va haver-hi mínim tres vegades que va succeir l'anomenat anteriorment. Al contrari succeeix en el 7, on hi ha un mínim de tres agressions verbals per part d'alumnes en tres de les sessions i, mínim una agressió en una de les observacions.

Gràfic 5. Afirmació 4 de la rúbrica.
Elaboració pròpia

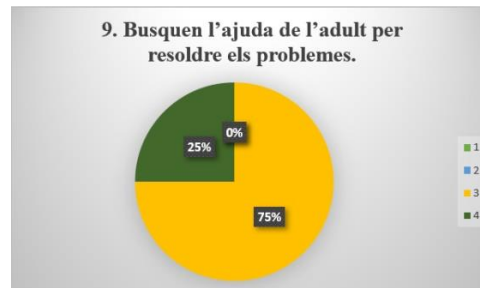
Gràfic 6. Afirmació 6 de la rúbrica.
Elaboració pròpia

Gràfic 7. Afirmació 7 de la rúbrica.
Elaboració pròpia

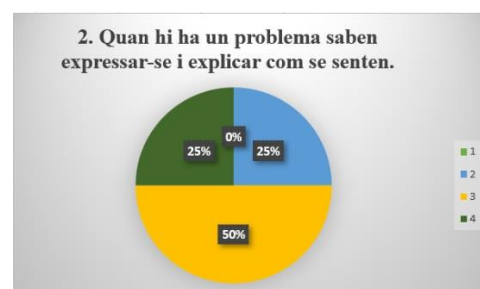
Gràfic 8. Afirmació 8 de la rúbrica.
Elaboració pròpia

En l'ítem 9, es pot observar que tres dies, va haver-hi mínim tres vegades la necessitat de buscar a l'adult per resoldre els problemes a l'hora del pati. En una de les quatre sessions va haver-hi més de cinc vegades.

Gràfic 9. Afirmació 9 de la rúbrica.
Elaboració pròpia

En l'ítem 2 ha sigut en el que hi ha hagut més variabilitat. En dos dels dies observats, va haver-hi mínim tres persones que van expressar com se sentien davant d'un problema. Un dels dies més de cinc persones ho van sol·licitar i l'última sessió mínim una.

Gràfic 10. Afirmació 2 de la rúbrica.
Elaboració pròpia

En acabar els resultats d'aquesta rúbrica, cal remarcar que en totes les sessions va haver-hi mínim una vegada cada ítem. També destacar que en cada dia es va observar violència verbal i física.

Rúbrica aula

Els resultats de la rúbrica estan expressats amb gràfics circulars. Mostren el percentatge de vegades que s'ha dut a terme cada afirmació en les sessions determinades. La rúbrica presenta 9 ítems a observar i respon als objectius específics 2, 3 i 5.

Objectius	Ítems
Objectiu 2	1, 3, 4, 7, 8, 9
Objectiu 3	5, 6, 2
Objectiu 5	1, 2, 4, 8

Taula 7. Relació objectius amb els ítems d'observació.

Continuant amb el mateix instrument, la rúbrica, s'ha dut a terme vuit sessions d'observació, on els resultats obtinguts estan transformats en gràfics a continuació. Cal remarcar que la puntuació en la rúbrica d'observació de l'aula està dividida de l'1 al 4 de la manera següent: 1 (Mai, 0), 2 (alguna vegada, 1,2), 3 (sovint, 3,4), 4 (molt sovint, més de 5). Cada vegada es va anar traient o posant segons l'ítem. També, igual que en rúbrica del pati, a la part dreta de la rúbrica hi ha anotades fets puntuals a destacar de cadascun dels ítems.¹⁰

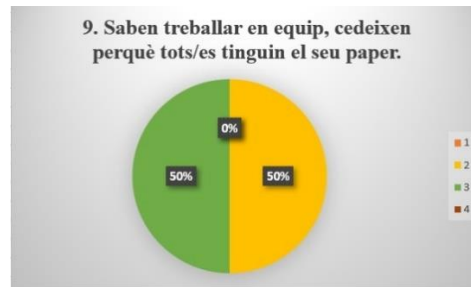
Primer, cal destacar que en tres de les afirmacions observades en la rúbrica (1, 8 i 9), hi ha hagut quatre dies en els quals han mostrat habilitats en la resolució de problemes, sobretot destacar aquest percentatge per la falta d'acceptació a equivocar-se amb el grup d'iguals. També, dificultats en la gestió de la frustració i en les habilitats pel treball en equip, on ha succeït mínim una vegada en cada sessió. En canvi, els quatre dies restants, per dia mínim 3 vegades aquestes situacions.

Gràfic 11. Afirmació 1 de la rúbrica.
Elaboració pròpia

Gràfic 12. Afirmació 8 de la rúbrica.
Elaboració pròpia

¹⁰ Annex 6. Rúbrica aula amb anotacions

Gràfic 13. Afirmació 9 de la rúbrica.
Elaboració pròpia

Amb referència a l'ítem dos, la iniciativa pel diàleg, set dies s'ha vist que entre l'alumnat mínim una vegada ha passat, i en la vuitena sessió, mínim tres infants. Cal remarcar, que entre el grup d'iguals sense la intervenció de l'adult.

Gràfic 14. Afirmació 2 de la rúbrica.
Elaboració pròpia

En referència en saber reconèixer les emocions, hi ha un alt percentatge d'ocasions que són capaços de fer-ho (ítem 3). En canvi, en la capacitat d'expressar el que senten hi ha més variabilitat, el 75% de les sessions mínim tres persones ho han expressat, 13% més de cinc infants i 12% mínim una persona ho ha fet (ítem 4). S'ha de puntualitzar que el percentatge varia principalment, perquè quan hi ha problemàtiques és quan s'ha vist alumnat que no ha pogut expressar com se sent.

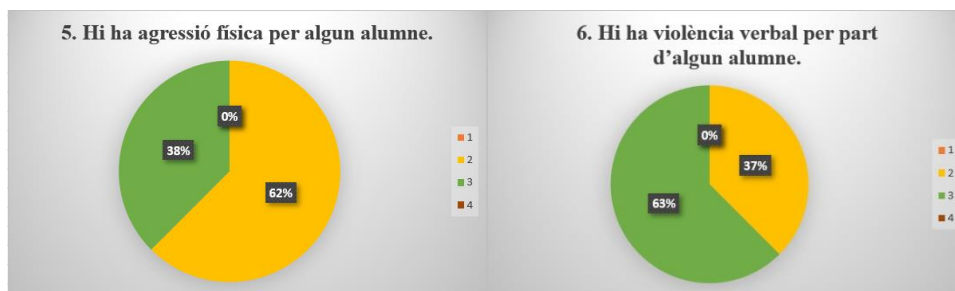

Gràfic 15. Afirmació 3 de la rúbrica.
Elaboració pròpia

Gràfic 16. Afirmació 4 de la rúbrica.
Elaboració pròpia

En la violència física i verbal (ítems 5 i 6), cal destacar que hi ha més percentatge amb alumnes que han fet ús de vocabulari despectiu que l'ús de la violència, però hi ha

també un alt percentatge en els dos. En recull de respostes d'aquestes afirmacions tenim, el 62% correspon que com a mínim una vegada al dia hi ha hagut agressió física i el 38% que mínim ha estat present tres vegades. En canvi, les agressions verbals mínim en tres ocasions ha estat present, que determina el 63% i, el 37% d'ocasions hi ha hagut comunicació despectiva entre l'alumnat, mínim una vegada en la sessió d'observació. Els moments més crítics on s'ha fet ús: en la filera, tasques artístiques, joc i competitivitat en les tasques escolars. Aquest últim es pot veure reflectit en el gràfic de l'ítem 7, on en el 63% de les sessions hi ha un mínim de tres alumnes afirmen aquest fet i un 37% que va passar almenys una vegada al dia.

Gràfic 17. Afirmació 5 de la rúbrica.
Elaboració pròpia

Gràfic 18. Afirmació 6 de la rúbrica.
Elaboració pròpia

Gràfic 19. Afirmació 7 de la rúbrica.
Elaboració pròpia

Per acabar, cal puntualitzar que com passa en la rúbrica del pati, no hi ha cap sessió en la qual no hi hagi situació de violència física i verbal.

9.2 ENTREVISTES

Entrevista director escola

Pel que fa l'entrevista al director¹¹, s'assoleixen els objectius 1, 2, 3 i 5.

Objectius	Pregunta
Objectiu 1	4, 7, 9
Objectiu 2	3, 6
Objectiu 3	1, 2
Objectiu 5	5, 8

Taula 8. Relació objectius amb les preguntes de l'entrevista. Elaboració pròpia

El primer tema que s'aborda en l'entrevista, són les diferències que s'ha vist des del centre, entre les conductes que tenien els nens/es anys enrere en comparació de les que tenen ara. Es destaca que actualment, a l'escola les conductes que s'aborden són les mateixes que fa 10 o 15 anys. El que cada vegada es troben més, és que hi ha situacions problemàtiques dins dels nuclis familiars “cada cop més situacions problemàtiques dins dels nuclis familiars, coses que ara hem de gestionar i que abans no, almenys no ens arribaven”. Qüestions que ara han d'abordar que abans no ho havien de fer, però que això no vol dir que no estiguessin presents. Possiblement, a causa del pensament de la societat ara està més present. Les famílies acudeixen a l'escola perquè de vegades no tenen la solució o es veuen sense eines per solucionar els problemes i demanen l'ajuda al centre.

Pel que fa a la demanda de formació dels docents sobre la gestió emocional, des del centre està molt present, ja que es reclama i actualment l'estan fent. En l'escola consideren important formar als docents en aquest tema. Un altre punt que es tracta, són les metodologies, estratègies i eines que proporcionen a les famílies per ajudar en la gestió emocional, és una segona part del que volen abordar després de les formacions. Ho han de posar en marxa, però entenen que en formar als docents, en les entrevistes poden donar eines per ajudar a les famílies i també a l'alumnat a l'aula “sí que entenem que quan tu formes el docent, quan té una entrevista amb la família té més eines o arguments per poder-lo ajudar”. La predisposició de les famílies en la participació és bona. I més ara que en tornar els actes, perquè en haver-hi la pandèmia ho van haver d'eliminar, però ara tornen a recuperar tot el que feien abans.

¹¹ Es pot escoltar l'entrevista sencera al director de l'escola a l'annex 7.

Respecte als protocols, en cas de detectar violència física i/o verbal segueixen els establerts pel Departament d'Educació. El que s'acostuma a fer és que primer ho detecta el tutor, el tutor ho consulta amb el cap d'estudis i, si són casos que realment es consideren preocupants, llavors arriba direcció. A partir d'aquí, es valora si s'activa el protocol o no i s'intenta solucionar o aplicar les decisions pertinents en cada cas. En general, les famílies es volen buscar solucions, però cada cas és diferent. En general quan hi ha predisposició, és més fàcil solucionar-ho. Cal remarcar que com s'ha mencionat durant l'entrevista, en moltes ocasions hi ha conflictes perquè les famílies no tenen eines per solucionar-ho i, des de l'escola s'intenta proporcionar.

Destacant més aspectes de l'entrevista, des del centre poden ajudar a les famílies per a la gestió emocional dels seus fills i filles per evitar conductes violentes futures. Es destaca que han de tenir presents els límits que posen, ja que normalment quan no es posen en les edats primerenques després, no tots els casos, genera problemes. Tenen a l'alumnat des de P-3 fins a quart d'ESO i això ho han vist en molts casos. No és el 100% però influeix molt. “A vegades sí que hi ha casos d'alumnes que tu veus que no hi ha límits per part de la família, no en els seus actes, en la forma de relacionar-se, en la forma d'actuar i al final aquests límits que no s'han posat quan els nens són petits és molt més difícil fer-ho quan són adolescents”. També hi ha altres factors que s'han de tenir en compte que són els socials i culturals que intervenen també en la forma d'actuar de l'alumnat. Per acabar, cal puntualitzar que la societat actual, ara té més facilitat per arribar a la informació i no es discrimina. Llavors depèn també de l'ús que es fan d'aquestes. Tot això també genera més situacions de conflictivitat.

Per concloure l'entrevista, es remarca que des del centre s'ofereix pautes i eines per a quan a casa tenen conductes inadequades. Per una banda, els docents tenen formació i poden donar pautes i recursos i com altre recurs des del centre presenta assessorament per part de l'equip d'assessorament i orientació psicopedagògica (EAP). Tenen una referent per a l'escola, on és l'equip d'atenció psicopedagògica que ofereix ensenyament i quan hi ha situacions més greus pot intervenir per valorar la família i l'alumne per donar pautes.

Entrevista de la professional del programa TEI

En referència a l'entrevista de la professional del programa TEI¹², s'assoleixen els objectius 1, 2 i 5.

Objectius	Pregunta
Objectiu 1	1, 2, 5
Objectiu 2	4
Objectiu 5	3, 6, 7

Taula 9. Relació objectius amb les preguntes de l'entrevista. Elaboració pròpia

En l'entrevista amb la pedagoga del centre, primer es va especificar que en les etapes de cycle inicial parlar d'assetjament escolar ho troba una mica fort, en el sentit que en els nens/es, considera que no tenen la capacitat d'assetjar com a tal. Encara que hi ha accions entre ells, que són inadequades i que s'han de corregir. El protocol que es menciona és el mateix que esmenta el director de l'escola. La primera persona que intervé és el tutor/a amb l'ajuda de les persones que tenen als infants implicats. Si la violència és continuada per part d'algun alumne, no parlaria d'assetjament escolar, però si tenir el focus en una persona atacant-la i llavors haurà d'intervenir el tutor. Les estratègies que utilitzen per a la gestió emocional i per prevenir conductes violentes són a partir de tutoria. En el cycle inicial, en canvi, és cada dia i en cada moment, perquè la intervenció és continuada.

En referència en la resolució de conflictes, les estratègies i dinàmiques que s'utilitzen es fan a partir de la tutoria, a partir del tutor/a i dels docents que estan amb l'alumnat diàriament. Hi ha unes dinàmiques tutorial, que són de cohesió grupal, de respecte, del fet que entenguin l'altra persona com una persona respectar, perquè ells, una cosa que tenen, és el seu ego, ells són els més importants. Però, realment el que s'ha de fer és treballar l'existència de l'altre, que tots tenen els mateixos drets, és a dir, l'empatia. Bàsicament, totes aquestes intervencions les fan el tutor/a i els docents que passen per l'aula. Tot i que de cara a les famílies, de vegades és molt complicat fer la triangulació d'actuacions, perquè quan hi ha un problema a cycle inicial, de vegades les famílies ho viuen com un assetjament, "parlar de bullying en cycle inicial és bastant heavy, no?". Llavors s'ha de fer un treball amb la família perquè entenguin les relacions que tenen

¹² Es pot escoltar l'entrevista sencera a la professional del programa TEI a l'annex 8.

aquesta edat entre ells, i a partir d'aquí treballar-ho. Un altre factor que es parla de les famílies és l'assertivitat perquè de vegades només veuen el seu problema, el que el nen/a els hi explica, on aquesta pot estar condicionada pels estímuls que tingui al seu voltant. En comptes de parlar d'assetjament li agrada més enfocar-ho de forma positiva "a mi m'agrada treballar pel bullying si no treballar positivament amb les relacions positives i a partir d'aquí anem radicals negatives". Considera que en el cas d'assetjament en aquesta edat no són conscients, que ho són quan estan a cicle mitjà i superior poden entendre posar-se al lloc de l'altre, ja que als petits els hi costa molt llavors s'ha de treballar més en positiu, tal com menciona la pedagoga "veure que hi ha altres maneres d'actuar, que no sigui pagant, que no sigui insultant, que no sigui només jo" "m'agrada més treballar totes les accions positives per després radicar les negatives".

Quant a la pregunta de com podrien les famílies ajudar en la prevenció de conductes violentes pel futur, la pedagoga del centre considera que encara falta molt de treball per a fer amb les famílies. Les xerrades ajuden al fet que vegin que el problema que tenen hi ha altres famílies que també i d'aquesta manera veure que hi ha altres maneres de solucionar conflictes. "Veient la part positiva, veient les relacions que volem establir en comptes d'anar a atacar el problema, perquè a vegades només venen a atacar el problema a buscar una solució per allò". Per altra banda, es va parlar que la manera de treballar les conductes violentes és treballar l'empatia, treballar diferents estratègies de conducta.

Pel que fa a la qüestió del moment en el qual hi ha detectat un cas de violència a l'escola. Cal parlar amb les famílies totes les vegades necessàries. Quan el problema ve de la família o quan és una cosa molt important, hi ha diferents estratègies i recursos, per exemple, SIFE o hi ha altres organismes. El que es fa és treballar amb aquesta família que presenta dificultat en gestionar els problemes. "De vegades davant d'una conducta violenta d'un nen, hi ha una família que la seva manera de relacionar-se entre ells també és violenta. Llavors parlant amb els pares, també te n'adones el tipus de relació que tenen a casa." Aquests fets dificulten i fan més difícil trobar solucions. "El problema de les famílies és que hi pots donar moltes estratègies, però si no les volen escoltar perquè no estan predisposats, si ells ho demanen, podem derivar-los en un servei que hi ha extern, que és per treballar la cohesió familiar". Quan les famílies necessiten i volen aquesta ajuda externa, no es fan derivacions, se'ls hi recomana anar a un centre públic o si poden a un privat extern. Els docents, per poder fer un seguiment total, haurien de veure a la setmana

a totes les famílies i no és possible, els docents són més especialistes dels nens/es i poden ajudar, però per una atenció més especialitzada hi ha centres que es dediquen en aquest àmbit. En cicle inicial i en educació infantil les famílies no veuen necessari aquest servei, perquè pels casos que s'han trobat i l'experiència dels professionals del centre, han vist en algunes ocasions els pares/mares, tutors/es pensen que és una cosa de l'edat i que ja se'ls hi passarà. Com afirma la persona entrevistada, "a mesura que es fan més grans i sobretot ens trobem al cicle superior i l'ESO moltíssim, llavors sí que et venen a demanar quins recursos poden utilitzar perquè no poden amb la situació, o sigui la violència que han detectat en el nen" "es converteix en violència també a casa, nens tirants o nens en contra dels pares o nens que fins i tot són violents amb els pares o amb els germans", en aquest moment és quan demanen l'ajuda. La figura de l'entrevistadora que és la pedagoga del centre intervén, busca què poden fer i quins centres els aniria bé anar per ajudar a les famílies. Si la família té dificultats econòmiques, es busquen recursos públics perquè hi puguin accedir.

Un dels principals problemes en les edats primerenques amb les famílies és que en veure'ls més petits veuen les seves conductes normals quan el seu fill/a és el que pega (depenent dels pares). Cada vegada més els pares són molt protectors. La pedagoga afirma que "quan un nen/a és el que diu que rep, perquè cada dia arriba a casa plorant, això també s'ha de detectar". No considera l'ús del terme bullying en edats tan primerenques, però "si un nen cada dia arriba a casa plorant què passa? Potser no és bullying, però no se sent bé a l'escola perquè no troba el seu grup d'amics, perquè no té un vincle amb el tutor, no em refereixo al fet que els pares, quan són petits o pensen que són coses de nens o fins i tot ho magnifiquen molt, sinó de dir Ostres que cada dia cada passa, doncs, parlem-ne." L'eina que la pedagoga considera molt bona és l'observació. Tots els docents han d'observar i comunicar-se amb la resta, això sobretot succeeix en les sessions d'avaluació i preavaluacions.

En relació amb el fet de proporcionar ajuda als infants a tenir una bona gestió emocional per prevenir la violència, ho treballen com equip. Actualment, com s'ha mencionat en l'entrevista del director, estan fent formacions per adquirir eines per proporcionar posteriorment a l'alumnat. S'hauria de treballar des d'infantil. Treballant molt primer el fet de saber expressar les emocions, després, acceptar-les i per acabar, gestionar-les. "Això no és un treball només de l'escola, també hauria de ser de les famílies".

Per concloure l'entrevista, s'ha parlat sobre les conductes dels nens i per què poden succeir. "Penso que parlar de bullying amb nens petits, és parlar d'una mala gestió emocional". A vegades es diu que els nens són cruels, perquè diuen les coses tal com les pensen, però això és ser sincer, per aquest motiu "s'ha d'educar com dir les coses, jo penso que s'ha d'educar el llenguatge". Treballar les emocions és la base, és a dir, en les edats superiors fan les tutories entre iguals, però si abans no es treballa les emocions "a ser tutor entre iguals, no té per què saber com gestionar les emocions de l'autoritat. Vull dir el tema de padrins, tot allò que hi hagi vincle amb els més petits, poden tenir una altra visió, però clar, ho has de treballar perquè no surti malament".

Entrevistes mestres cicle inicial

Per acabar, les entrevistes als quatre mestres de cicle inicial¹³, donen resposta als objectius 1, 2, 3, 4 i 5.

Objectius	Pregunta
Objectiu 1	8
Objectiu 2	7, 11, 12, 13
Objectiu 3	1, 2, 3, 4, 6, 10
Objectiu 4	5
Objectiu 5	9, 14

Taula 10. Relació objectius amb les preguntes de l'entrevista . Elaboració pròpia

Per projectar els resultats de les quatre entrevistes dels mestres de cicle inicial, es posarà el focus en les coses que coincideixen i en les que hi ha discrepància. Les entrevistes es van dur a terme de manera individual per no influenciar en les respostes de cada pregunta. En total va ser un total de catorze qüestions.

Es va començar l'entrevista parlant dels canvis en les actituds, habilitats socials i en la gestió emocional després de la pandèmia. 3/4 mestres sí que han vist canvis, sent els infants més febles, amb menys paciència, sobretot al principi a la tornada les emocions eren més fortes, un dels mestres va expressar que "els hi costava molt el tema de la mascareta, això era una barrera(...)una vegada es van poder treure la mascareta tot va canviar". En canvi, una de les mestres va explicar que no sap realment no pensa que els canvis siguin a causa de la pandèmia, però especifica que "hi ha un canvi en les famílies,

¹³ Es poden escoltar les entrevistes senceres als mestres de cicle inicial en l'annex 9.

en els nens, ja que més immadurs, més dependents, però també al mateix temps més impacients". Per altra banda, els quatre mestres consideren que la pandèmia ha afectat en la seva gestió emocional "l'espontaneïtat de molts nens a l'hora de relacionar-se entre ells a l'hora de fer una abraçada a l'hora de fer petó, ara ja jo crec que ha tornat tot una miqueta la normalitat".

Per altra banda, s'observen conductes normalitzades pels infants que són alarmants, cada mestre va dir el seu punt de vista i no van coincidir en les conductes que van plantejar: "la manca de paciència", "voler tenir les coses ja", "una mica menys empàtics, només pensen en ells mateixos", "la tirania, ells donen una ordre un desig i ha de ser ja, però ells, en canvi, no responen de la mateixa manera", "la competitivitat en el futbol" "no pensen moltes vegades com es pot sentir l'altre" "fer sentir mal a l'altre". Cal remarcar que una de les mestres verbalitza que en cicle inicial no tenen una cosa alarmant com a tal, però especifica alguns exemples del que podria ser alarmant i que podria perjudicar en un futur. Enllaçant això, es va preguntar per què pensen que tenen interioritzades conductes que afavoreixen la violència, tant verbals com físiques. Els quatre mestres engloben dos factors fonamentals que afavoreixen aquestes conductes. La primera, el modelatge que tenen a casa, veuen unes conductes, les imiten i les interioritzen com adequades encara que siguin el contrari "si parlen amb crits perquè la seva cultura o el seu nivell sociocultural, fins i tot ells, els seus pares, que són els hàbits dels nens, també els hi parlen així, d'una manera despectiva d'una llavors ells ho normalitzen". La segona, les tecnologies, perquè accedeixen a plataformes i veuen coses fora de l'edat, i això fa que es reforcin les conductes violentes "tenen una forma de parlar molt agressiva", "s'estan ensenyant patrons de conducta que no són els més correctes per ells". En referència a la pregunta sobre l'observen de conductes normalitzades pels infants que són alarmants, cada mestre va dir el seu punt de vista i no van coincidir: "la manca de paciència", "voler tenir les coses ja", "una mica menys empàtics, només pensen en ells mateixos", "la tirania, ells donen una ordre un desig i ha de ser ja, però ells, en canvi, no responen de la mateixa manera", "la competitivitat en el futbol" i "no pensen moltes vegades com es pot sentir l'altre".

En relació amb la repercussió de les tecnologies en la gestió emocional dels infants, tots els mestres consideren que existeix aquesta influència negativa en les emocions. Tots coincideixen en el fet que moltes de les coses que accedeixen són inadequades a la seva edat i això pot repercutir en la seva conducta perquè ho traslladen

a la realitat. "Veuen massa vídeos que no ens hauríem de veure" "normalitzen algunes aptituds i algunes accions dels llocs que veuen que els traslladen a la realitat a l'hora del pati". També, es remarca que està en el nostre dia a dia i s'ha de fer ús, però aquest ha de ser responsable, amb límits i supervisat per l'adult.

Continuant amb les entrevistes, les situacions que generen més descontrol emocional en els infants es remarquen alguns fets que generalment els hi crea aquest malestar: els canvis en la rutina, es posen molt nerviosos quan surten d'allò que dominen, el pati, el joc, sobreprotecció i quan hi ha manca d'hàbits i rutines.

Per altra banda, les famílies són un factor fonamental en el desenvolupament dels infants, per aquest motiu es va parlar sobre si els infants tenen els mateixos comportaments a casa que a l'escola. Dos dels mestres pensen que va lligat els comportaments que fan a casa amb els que tenen a l'escola i altres dos diuen que hi ha variabilitat, depèn del model educatiu que hi hagi a casa "els nens que no es comporten bé a classe són els hi falten límits a casa" "justament les famílies que posen més límits són més exigents i de vegades volen que sigui perfecte". Cal remarcar que un dels mestres va dir que a casa en tenir una situació de més "llibertat" és normal que hi hagi un mínim de canvi en la seva conducta, perquè es relaxen. Continuant amb les famílies, els quatre mestres acostumen a tractar temes de gestió emocional, ja sigui de manera més directa abordant el tema, "soc una persona que considero que la gestió emocional a vegades és molt més important que els continguts i els objectius de Podem traslladar a l'escola" o de manera indirecta sense posar l'etiqueta de gestió emocional "com a etiqueta no, però sí que parles no de com se sent, si hi ha algun problema, si tu veus alguna cosa, si hi ha hàbits que fan, quines normes tenen, quina situació familiar tenen a casa, si hi ha algun problema en el qual puguis ajudar o si els porten a una ajuda externa. Fins i tot pots recomanar no un especialista". Com a estratègies a les famílies per treballar la gestió emocional, tots quatre van dir coses diferents 3/4 van focalitzar les estratègies dirigides a les actuacions de l'adult "treballen amb els nens com si fossin adults", "han d'escoltar molt" "recomanem que vagin a un especialista en la mida del possible nosaltres si veiem una cosa molt greu", "buscar la part positiva" i l'altre mestre va dirigir-se més als infants, en relació amb l'increment de les relacions amb els iguals "proposem activitats extraescolars", "Puguin relacionar-se, sobretot a escala vivencial", "anar al parc".

Per la prevenció de violència des del rol de la família es van expressar diferents opinions sobre com fer-ho, en aquest cas els quatre mestres han anat a la mateixa direcció

de les actuacions de l'adult, el model que donen als seus fills/es és el que després mostren "si tu dones bons models (..) d'entrada hi ha una bona base, posteriorment ho tenen els fruits, però com sempre casos i casos costa també aquí costa molt".

La comunicació de l'escola amb les famílies és un tema que també s'ha de treballar i estar present per poder ajudar als infants, per aquest motiu es planteja si des de la percepció d'aquests professionals pensen que realment se segueixen les pautes que donen. 2/4 mestres pensen que sí, les famílies com a norma general segueixen les indicacions que donen, però els altres dos pensen que hi ha de tot, alguns sí o altres no, sigui per falta d'implicació o que no hi hagi enteniment del qual se'ls diu. Al final s'acaba veient qui les segueix i qui no. Igual passa amb això últim de la implicació, en aquest cas, tots els professionals tenen una opinió similar on predomina que hi ha famílies que quan hi ha un problema busquen solucions, però l'experiència els ha ajudat a veure que algunes de les famílies que diuen que sí, al final no, però són fets més puntuals. Es remarca que cada vegada és més complicat perquè hi ha moltes separacions de pares, això dificulta la recerca de solucions "tampoc els ajuden gaire aquestes lluites que tenen entre els pares que es barallen entre ells què i el nen està al mig".

Per acabar amb les entrevistes, es va parlar d'estratègies, dinàmiques i eines que utilitzen a l'escola per a la resolució de conflictes. Els quatre professionals segueixen la mateixa línia d'afavorir el diàleg entre els iguals per arribar a una solució, si aquest fet no es pot dur a terme llavors sí que intervenen de manera més activa. Tenen una estratègia en la qual tenen un racó a la classe i hi ha una boca i una orella, és per parlar i buscar solucions. No es poden interrompre, qui té la boca parla i l'altre escolta i després al revés "entre els que tenen el conflicte s'han de parlar, primer abans d'entrar al racó, han de buscar un mediador". Una altra estratègia que ajuda en la resolució de conflictes a cicle inicial és l'arbre de les emocions, on han de pintar la fruita en funció de com se sentin. Finalment, el que els quatre mestres volen és afavorir la seva autonomia perquè siguin capaços de solucionar les problemàtiques que els hi poden sorgir.

9.3 QÜESTIONARI

Els resultats del qüestionari¹⁴ estan representats per mitjà de gràfics circulars. Es visualitza el percentatge de famílies que han marcat cada resposta, tret de la pregunta quinze que en comptes de ser resposta múltiple, és redactada. El qüestionari té 17 preguntes, ha respost un total de 38 persones. L'ordre dels resultats està marcat segons la variabilitat de respostes per pregunta. Aquest instrument dona resposta als objectius 2, 3, 4 i 5.

Objectius	Pregunta
Objectiu 2	3, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 14, 16
Objectiu 3	1, 2, 7, 10, 12, 17, 18
Objectiu 4	13, 14
Objectiu 5	1, 2, 3, 4, 6, 7, 9, 11, 12, 13, 14, 15

Taula 11. Relació objectius amb les preguntes del qüestionari. Elaboració pròpia

En la pregunta cinc, fa referència a quan l'infant s'enfada sap dir per què, ha sigut la qüestió que menys variabilitat de resposta hi ha hagut. On les dues respostes són afirmatives, tenint en compte que en algunes ocasions no ho ha identificat l'origen de per què s'ha enfadat. Predomina el que sempre els infants saben dir per què s'han enfadat amb un 63,2%.

5. Quan el teu fill/a s'enfada sap dir per què s'ha enfadat?
38 respuestas

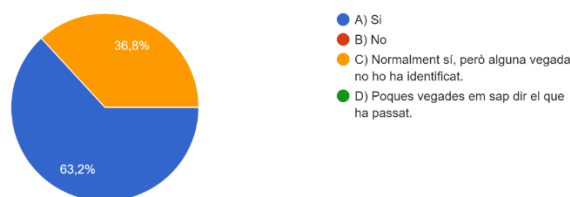

Figura 20. Pregunta 7 del qüestionari. Elaboració pròpia

En les respostes on ha començat més varietat de respostes tenim la primera pregunta sobre quan es perd en el joc es plantegen possibles reaccions que poden tenir davant aquesta situació. En aquesta pregunta, hi ha resultats similars entre les famílies. Amb un 39,5% els infants entenen que algunes vegades es guanya i d'altres es perd. Un 31,6% que s'enfada i vol continuar jugant fins que guanya. Per acabar, un 28,9% que

¹⁴ Annex 10 resultats qüestionari famílies

s'enfada si perd i no vol tornar a jugar. La qual cosa vol dir que un 60,5% té dificultat en la gestió quan perd en el joc.

1. El teu fill/a quan jugueu a casa a jocs, si perd...
38 respuestas

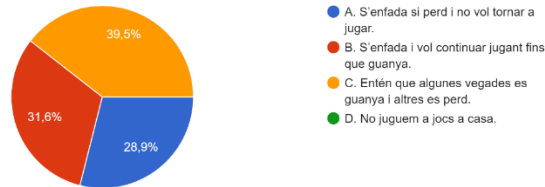

Figura 21. Pregunta 1 del qüestionari. Elaboració pròpia

Continuant amb la variabilitat de tres respostes, tenim la pregunta dos, que fa referència quan se li diuen "no" als seus fills/es. Domina amb un 71,1% que s'enfada, però es pot reconduir ràpidament. El següent percentatge que el segueix és un 15,8%, que diu que s'enfada i no accepta el "no". I l'últim amb un 13,2% entén el perquè li diuen que no.

2. Si li dius que "NO" al teu fill/a...
38 respuestas

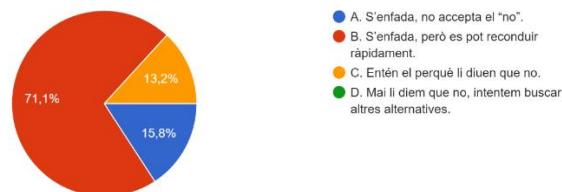

Figura 22. Pregunta 2 del qüestionari. Elaboració pròpia

La tercera pregunta també té variabilitat de tres respostes, però una presenta un dels percentatges és més reduïts. En aquesta qüestió presenta la situació de quan ha d'anar l'infant a un lloc sense els seus pares/mares tutors/es. Amb el percentatge més alt tenim un 73,7% que no genera problema. Amb un 23,7% al principi ho passa malament, però després s'adapta. Finalment, amb el percentatge més petit, amb 2,6% els hi genera problema la separació.

3. El teu fill/a quan ha d'anar a un lloc sense tu...
38 respuestas

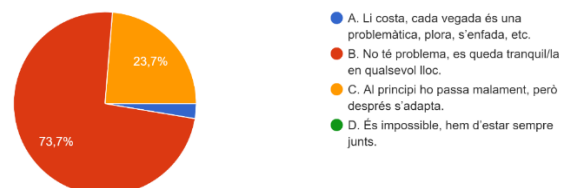

Figura 23. Pregunta 3 del qüestionari. Elaboració pròpia

En la següent pregunta de resposta tres, tenim la qüestió 4, que fa referència a quant l'infant consideren que no es comporta bé, algunes de les actuacions que podria fer l'adult. Tenim amb un 71,1% de famílies que diuen que ho parlen per fer entendre a l'infant que la seva conducta és inadequada. Seguit d'un 21,1% que considera que ha de tenir una conseqüència perquè entengui que no ho ha de tornar a fer i un 7,9% que tenen estratègies per reconduir aquestes conductes.

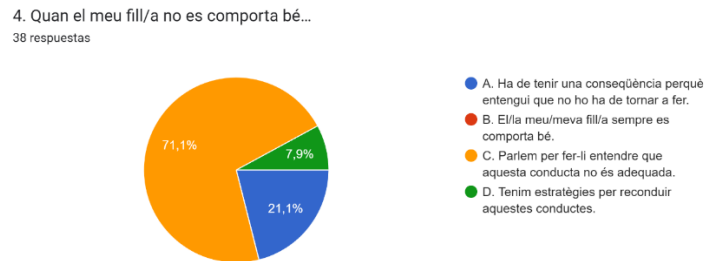

Figura 24. Pregunta 4 del qüestionari. Elaboració pròpia

En la qüestió sis, es va preguntar si els infants identifiquen les seves emocions. Tenim amb un 55,3% que diu que sempre saben identificar-les. Un 31,6% ha marcat que sovint les saben identificar i un 13,2% que a vegades són capaços de fer-ho.

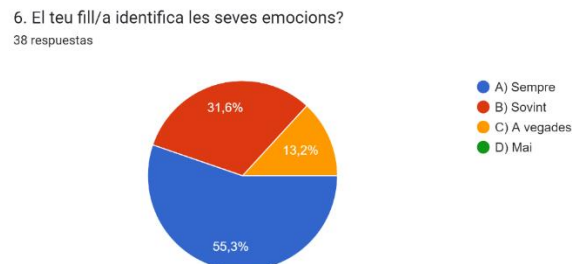

Figura 25. Pregunta 5 del qüestionari. Elaboració pròpia

Les respostes del gràfic de la qüestió nou, indiquen si sorgeix problemàtica quan els hi demanen que ajudin en les tasques de casa. Un 65,8%, el percentatge més alt, indica que de vegades tenen aquesta situació. El 23,7% diu que mai els hi passa. I el 10,5% els hi succeeix sovint.

Figura 26. Pregunta 9 del qüestionari. Elaboració pròpia

En la qüestió 11 es va preguntar si els infants reconeixien les emocions de les altres persones (empatia). A prop de la meitat amb 47,4% diu que ho fan sovint. El 36,8% marca que sempre les saben reconèixer i per últim, un 15,8% respon que de vegades.

11. El teu fill/a reconeix les emocions dels altres (empatitzar)?
38 respuestas

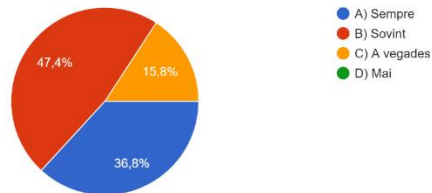

Figura 27. Pregunta 11 del qüestionari. Elaboració pròpia

En referència a la pregunta 12 sobre si fan activitats familiars al cap de setmana obtenim uns resultats similars. Per una banda, amb el percentatge més alt, tenim el 42,1% que ho fan sovint. El 36,8% de les famílies ho fa sempre. Per acabar, amb el 21,1% de vegades fan activitats conjuntes en el cap de setmana.

12. Al cap de setmana aprofiteu per a fer activitats familiars?
38 respuestas

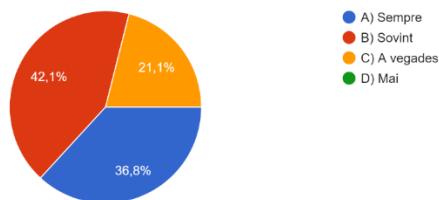

Figura 28. Pregunta 12 del qüestionari. Elaboració pròpia

Sobre l'accés a internet i si les famílies saben el que està veient el seu fill/a. Tenim la qüestió catorze amb uns resultats que la major part de les famílies coincideixen, ja que un 85,7% marca que sempre ho saben. Continuat amb un 11,4% sovint i l'últim amb un 2,9% que de vegades.

14. Quan el teu fill/a accedeix a internet (vídeos, jocs, xarxes socials, etc.) saps el que està veient?
35 respuestas

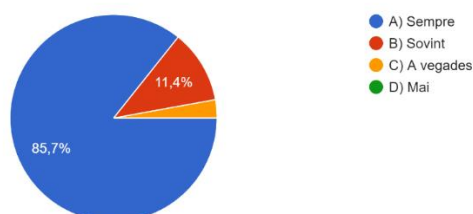

Figura 29. Pregunta 14 del qüestionari. Elaboració pròpia

La qüestió setze, va relacionada amb la part pràctica del treball de fi de grau, amb la creació de la guia per a les famílies. Tenim amb més de la meitat amb un 71,1% que considera que si els hi agradaria disposar d'un recurs amb idees i orientacions per a la gestió emocional dels seus Fills/es per veure altres formes d'actuar per ajudar als petits. Per altra banda, tenim amb un 23,7% que pensa que seria molt útil i amb un 5,3% que no els hi agradaria perquè tenen clar com ajudar als seus fills/es en les seves emocions.

16. T'agradaria disposar de recursos que et donessin idees i orientacions per ajudar en la gestió emocional del teu fill o filla?
38 respuestas

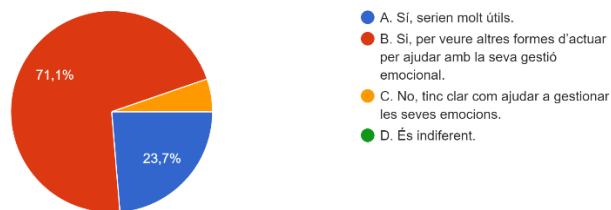

Figura 30. Pregunta 16 del qüestionari. Elaboració pròpia

Per acabar amb els gràfics circulars amb variabilitat de resposta tres, tenim la qüestió disset, en la qual es pregunta sobre si han notat canvis en les actituds dels seus fills/es quan han tingut germans/es. El 48,3% ha marcat que la seva conducta ha sigut afectada sent menys adequada. El 27,6% pensa que no ha generat cap canvi d'actitud. I per acabar, el 24,1% considera que la seva actitud ha millorat arran de tenir germans/es.

17. En el cas que tinguis més d'un fill/a, has notat canvis d'actitud quan han tingut germans?
29 respuestas

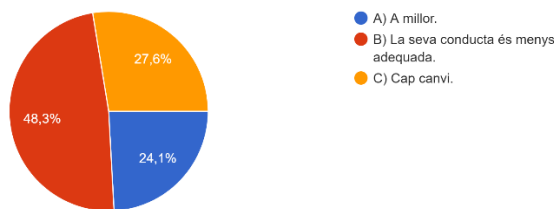

Figura 31. Pregunta 17 del qüestionari. Elaboració pròpia

Comencem amb les qüestions amb variabilitat de quatre respostes. En primer lloc, tenim la set, on es pregunta si genera conflicte en els infants el fet d'anar-se'n a dormir. La meitat, és a dir, el 50%, a vegades tenen aquesta dificultat. El segueix amb un 23,7% on remarca que mai tenen problema. El 21,1% els hi genera conflicte sovint. Per acabar, el 5,3% de les famílies sempre tenen aquesta situació.

7. Quan arriba l'hora d'anar-se'n a dormir hi ha conflicte per quedar-se més estona?
38 respuestas

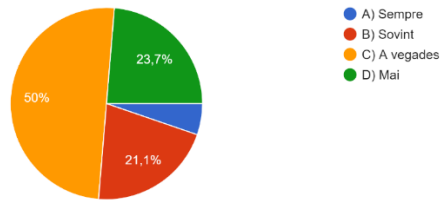

Figura 32. Pregunta 7 del qüestionari. Elaboració pròpia

Una altra qüestió que aborda les tecnologies és la tretze. Pregunta sobre les hores setmanals que passen els infants davant de les pantalles. Amb un 48,6% passen entre 3 i 5 hores. El 22,9% entre 5 i 10 hores setmanals. El 17,1% menys de 2 hores. En últim lloc, amb 11,4% passa més de 10 hores.

13. Quantes hores setmanals passa el teu fill/a davant d'una pantalla?
35 respuestas

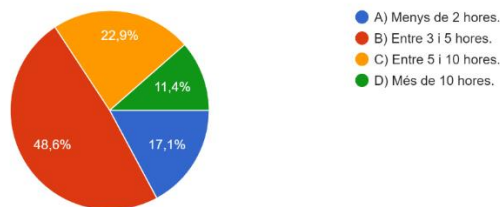

Figura 33. Pregunta 13 del qüestionari. Elaboració pròpia

Com a última qüestió de resposta amb variabilitat de quatre, tracta sobre si s'enfaden entre els germans. Tenim més de la meitat, amb un 62,1% que de vegades s'enfaden. Amb un 20,7% de germans/es que s'enfaden sovint. El 10,3% els hi passa sempre i el 6,9% que mai s'enfaden entre ells/es.

18. Els germans/es entre ells/es s'enfaden?
29 respuestas

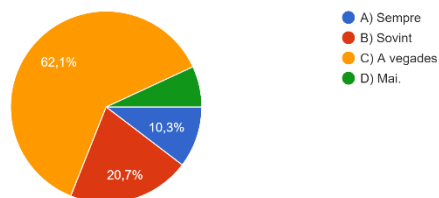

Figura 34. Pregunta 18 del qüestionari. Elaboració pròpia

Per acabar amb les respostes múltiples, tenim les que posseeixen més de quatre opcions de resposta. La qüestió vuit tracta sobre quan els infants surten de l'escola, la comunicació que tenen amb les famílies. Amb el percentatge més alt, tenim un 55,3% en

el qual es refereix al fet que sempre expressen com els hi ha anat el dia, estiguin enfadats o no. Aquest últim se suma amb el 2,6% perquè la resposta surt duplicada. El segueix el 28,9% que sempre expliquen com els hi ha anat el seu dia, menys si surten enfadats/es, que en aquest cas no volen parlar. El següent és el 7,9% que quan surten no parlen massa. Per acabar, el percentatge més petit és el 5,3%, no poden anar a buscar als infants a l'escola.

8. Quan el teu fill/a surt de l'escola...
38 respuestas

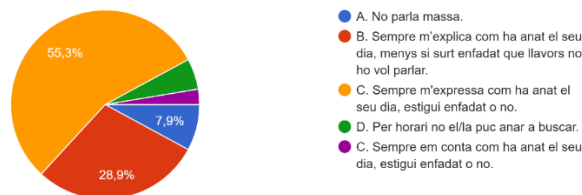

Figura 35. Pregunta 8 del qüestionari. Elaboració pròpia

Per acabar amb les respostes múltiples de més de quatre variants de resposta, tenim afegida l'opció de marcar "altres" per escriure la seva pròpia resposta. La qüestió deu, que correspon a si les famílies pensen que la pandèmia ha afectat en la socialització dels seus fills/es. Amb el percentatge més alt tenim un 71,1% que pensa que no, perquè consideren que la seva conducta hagués sigut la mateixa. El segueix el 18,4% que pensa que si, ja que en haver estat confinats no van poder relacionar-se amb els altres nens/es. Per acabar tenim les 4 respostes restants amb el mateix percentatge de 2,6% cadascuna, que corresponen a les respostes escrites per famílies.

10. Penses que la pandèmia ha afectat en la socialització del teu fill/a?
38 respuestas

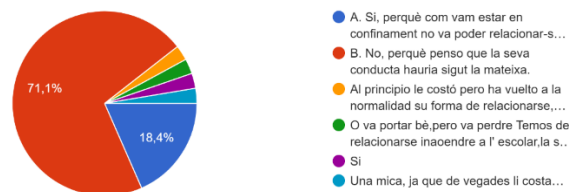

Figura 36. Pregunta 10 del qüestionari. Elaboració pròpia

Per acabar amb el qüestionari, la qüestió quinze és de resposta oberta, es tracta d'argumentar quines són les situacions en les quals els seus fills/es es frustrin més, a continuació estaran distribuïdes les respostes tal com les van redactar les famílies. Les

respostes estan classificades segons si són temes que s'han tractat en el qüestionari o noves situacions:

Qüestions que han sorgit en el qüestionari	Noves situacions
Quan perd (es repeteix en tres ocasions més)	En fer els deures o estudiar
Quan li diem que NO (es repeteix en quatre ocasions)	Quan creu que te raó
Quan no li surten les coses com vol o esperava. Per exemple perdre a un joc, no fer activitats que vol en el moment que vol	Cuan algo no li surt be (es repeteix nou vegades)
Quando no se hace lo que el quiere	Quando dibuja y no le sale lo que quiere
Quando le digo que ya no puede seguir mirando la tablet o que se lave los dientes porque quiere seguir hablando con la familia después de cenar	Quan intenta fer una cosa nova i no li surt a la primera, o quan veu que no pot controlar-ho tot
Disputas entre hermanos	Lectura
Quan vol Fer alguna cosa i no Li deixem xq no toca	A la hora de comer
Quan es planifica alguna cosa que li fa il.lusió i que finalment no es pot fer, sobre tot si és amb amics seus.	Quan es vol sortir amb la seva per algo que vol.
Davant situacions adverses i que no estan al seu avast	Per la pressa
injustícia	Quan s'equivoca fent alguna cosa (deures, manualitats...).
En les que s'ha de concentrar més	Si no lleva la,razón
	Cuan tracta de vestir a una nina en concret.
	Quan passa vergonya, té el sentit del ridícul forca marcat

Taula 12. Respostes famílies a la pregunta 14 del qüestionari. Elaboració pròpia

10. CONCLUSIONS

Després d'una recerca en profunditat de diferents referents, un estudi sobre la violència en les edats de cycle inicial de primària, l'anàlisi de 6 entrevistes a professionals d'un centre educatiu, un qüestionari a 38 famílies i dues rúbriques d'observació aplicades a les conductes de l'alumnat, es pot afirmar el supòsit de partida: analitzar les conductes de violència causades per falta de gestió emocional en l'etapa de cycle inicial de primària.

Tot seguit, es tractarà el grau d'assoliment de cada un dels objectius plantejats a l'inici del treball.

Donant resposta a l'objectiu específic 1, conèixer la formació del claustre envers la prevenció de violència, s'ha resolt de forma satisfactòria. Les conclusions a les quals s'ha arribat a través de les referències consultades, en el Departament d'Educació, es promou la formació per als docents. Com és el cas del programa "benestar per estar bé" i els programes d'innovació pedagògica. Cal mencionar el programa impulsat per la Direcció General d'Atenció a la família i Comunitat Educativa que promou el benestar emocional de l'alumnat, centrant-se en l'àmbit de la prevenció de l'assetjament escolar i els altres tipus de violència.

En el context educatiu, envers la gestió emocional per preveure les situacions de violència presents i futures, és un tema que està molt present. Continuant amb aquest objectiu específic, s'arriba a la conclusió que des de l'escola hi ha demanda sobre la formació dels professionals, per tal donar resposta als docents i poder proporcionar recursos a les famílies i a l'alumnat. En referència amb la violència al centre, segueixen els protocols i recomanacions del Departament d'Educació i les orientacions dels equips d'assessorament i orientació psicopedagògica (EAP).

Existeixen cada vegada més problemàtiques en el nucli familiar que requereixen el coneixement dels professionals de l'escola, per tal de donar resposta a la demanda d'ajuda. Aquest fet esmentat determina la necessitat de formació del centre per gestionar aquestes situacions o fer derivacions a entitats externes especialitzades, a fi d'obtenir un assessorament més concret i adient.

Pel que fa a l'objectiu específic dos, identificar les situacions amb dificultat de gestió emocional de pares/mares, tutors/es amb els seus fills/es, s'ha comprovat que hi ha

circumstàncies que generen dificultat de gestió emocional en el nucli familiar. S'ha constatat que les famílies tenen una manca de recursos i d'estratègies per a la resolució de problemes bastant significativa, la qual implica l'augment de situacions amb falta de control de les emocions. Això es confirma amb l'increment de demanda d'ajut de les famílies al centre.

Com a resultat de la investigació, el que genera la dificultat en la gestió emocional, a part de les ocasionades pel desconeixement de les famílies, també està present la influència de l'autoestima i l'autoconcepte. Són factors que condicionen la manera en la qual els infants poden afrontar les situacions de malestar, sigui de forma positiva o negativa. L'última ve harmonitzada, segons si la persona presenta discrepància entre els dos conceptes. Com contrasten els referents Marchago (1991), Pope, McHale i Caighead (1996), Goleman (1998) i Leary i Baumeister (2000).

Les situacions que han desenvolupat més dificultats s'han extret en general com a resultat de l'observació dels infants, la visió dels professionals del centre i de les famílies. S'han obtingut els següents: canvis en les rutines, quan alguna cosa no surt com esperaven, competitivitat amb el grup d'iguals, jocs, l'hora d'anar-se'n a dormir, quan han de parar de fer ús de les tecnologies, per ser els primers, en les tasques educatives, en les situacions que requereixen més concentració, entre d'altres. Això no vol dir que tots els infants tinguin dificultats en les mateixes situacions. Hem de ser conscients de la diversitat que hi ha a la societat, la qual cosa implica que també hi hagi variabilitat en la gestió emocional dels infants.

En relació amb l'objectiu específic 3, interpretar les diferents conductes de violència de l'alumnat, s'ha raonat a través dels resultats i la recerca d'informació, on ha estat assolit adequadament. Els referents que tenen els infants són un factor que contribueix en com actuen davant de les diferents situacions que es troben en el dia a dia. Recuperant l'afirmació de Bandura (1987, p.25) "el modelatge no sols és un important vehicle per a la difusió de les idees, valors i estils de conducta dins d'una societat, sinó que també posseeix una influència generalitzada en els canvis transculturals". Per tant, podem arribar a la conclusió que les persones més properes a l'infant tenen un impacte significatiu en la seva conducta.

Des de l'escola a través de l'experiència que tenen i a causa de poder veure el desenvolupament de l'alumnat des de P-3 fins a l'ESO, han arribat al tall de recapitulació,

que algunes conductes violentes poden anar lligades a la manca de límits dels pares/mares, tutors/es als infants en les edats primerenques. Les famílies en veure als petits fer conductes inadequades, les justifiquen que són actituds pròpies de l'edat. Quan veuen el problema perquè els afecta a ells directament (normalment en edats més grans), llavors volen solucions. El punt clau per la seva prevenció està a aplicar les estratègies i recursos des de petits.

També les tecnologies han estat un tema present en la interpretació de les conductes violentes. A través dels resultats, la resolució que s'obté, és que potencia les conductes inadequades, en haver-hi falta de supervisió per part dels adults en l'accés a plataformes i als continguts inadequats a la seva edat que potencien l'ús de la violència. Després els nens i nenes ho traslladen a la realitat.

En resum, l'experiència, el nucli familiar i els factors externs que presenten relació amb l'infant condicionen que la seva manera d'actuar sigui positiva o no.

Amb l'objectiu específic 4, identificar la influència de les tecnologies en les conductes violentes dels infants, s'ha resolt amb l'acompanyament de l'objectiu anterior (3), on a través de la causalitat de les conductes violentes, s'ha arribat a la conclusió que les tecnologies són un factor influent.

El fet que les tecnologies estiguin tan presents en el nostre dia a dia, ha generat un altre tipus de violència, el ciberassetjament. És un tema actual que també està en el focus de prioritats en l'àmbit educatiu. Tornant a rescatar el recurs que ofereix el Departament com a mitjà de denúncia per tallar les situacions d'assetjament, ciberassetjament i maltractament (p.16), tenim el número amb el qual es pot accedir per fer una trucada quan hi ha una detecció d'un cas de violència "davant el maltractament i assetjament trenca el silenci. Truca al 116 111. No callis davant la violència.". Tot això indica la necessitat d'intervenció per part de la societat pel constant increment de violència.

Per acabar tenim l'objectiu específic 5, crear una guia orientativa per a les famílies sobre la prevenció de violència a partir de la gestió emocional. Com s'ha pogut veure al llarg de les conclusions, les famílies són un factor fonamental per afavorir el desenvolupament integral dels infants. Si se'ls hi proporciona eines per guiar-se en l'educació dels seus fills i filles, facilitarà el desenvolupament de les habilitats que permeten identificar, comprendre i regular les emocions, establir relacions saludables, resoldre conflictes de forma constructiva i ser conscient en la presa de decisions dins de

la societat. S'ha resolt de forma satisfactòria amb la creació de la guia "Educar amb emoció", la qual està composta per 137 pàgines de creació pròpia. Presenta recursos i estratègies per entendre la complexitat de les emocions, identificar les emocions pròpies, la dels altres i per saber què fer en els moments que hi ha una mala gestió de les emocions. També busca guiar als infants amb recursos previs per afavorir l'autonomia davant d'un conflicte. Uns altres punts en els quals s'enfoca la guia són: afavorir la comunicació en el nucli familiar, creació de normes, creació de rutines i, per acabar, sobre el maneig de les tecnologies i l'impacte que pot generar en els infants el fer un mal ús. Finalment, ha estat provada amb algunes famílies i els resultats obtinguts han sigut òptims a partir de converses informals.

Per acabar les conclusions, cal tenir present que en la prevenció de violència s'ha d'actuar des d'edats primerenques. És important dur a terme aquesta acció amb la finalitat d'augmentar l'autoconsciència emocional i la construcció d'habilitats socials per a conuiu en societat. Així mateix, el fet que els infants obtinguin recursos per gestionar les emocions contribueix en l'increment del seu benestar personal, social i emocional, al mateix temps els capacita per ajudar a altres en aquesta tasca. Fins que l'entorn de l'infant no sigui conscient de la importància d'actuar i donar eines als fills/es d'ençà que són petits per identificar, expressar i gestionar les emocions, serà més difícil disminuir l'ús de les conductes violentes en el futur. Finalment, és important destacar que aquesta recerca no conclou amb aquest projecte, ja que des d'un inici s'ha tingut la intenció que sigui útil i tingui un propòsit específic. Una vegada finalitzada, aquesta recerca seguirà, atès que encara queda un llarg camí pot recórrer per a aconseguir que la societat adquireixi consciència i aposti per una educació fonamentada en valors i respecte, implementant-la des de primerenca edat, perquè constitueix la base per a aconseguir aquest objectiu. En finalitzar aquest treball, un dels primers objectius serà conscienciar a les famílies de manera més directa i expandir a una participació major de persones, a fi que tots puguin accedir als recursos necessaris per a oferir als seus fills i filles una educació de qualitat.

11. REFERÈNCIES CONSULTADES

- Agencias. (2023, 22 febrero). Las gemelas ‘caídas’ por la ventana en Sallent podrían haberse suicidado conjuntamente. *www.diaridetarragona.com*.
<https://www.diaridetarragona.com/cat-es-mon/las-gemelas-caidas-por-la-ventana-en-sallent-podrian-haberse-suicidado-conjuntamente-CJ13921470>
- Arándiga, A. (2008). *La inteligencia emocional de los padres y de los hijos*.
- Bona, C. (2019). *La emoción de aprender: Historias inspiradoras de escuela, familia y vida / The Excitement of Learning: Inspiring Stories of School, Family, and Life*. National Geographic Books.
- Cabré, J. (2023, 25 febrero). Una madre de Reus amenaza de muerte a un niño de 7 años. *www.diaridetarragona.com*. <https://www.diaridetarragona.com/reus/una-madre-de-reus-amenaza-de-muerte-a-un-nino-de-7-anos-MP13949050>
- *Consumo y Bienestar Social - Ciudadanos - Violencia y Salud*. (s. f.). Ministerio de Sanidad.
<https://www.sanidad.gob.es/ciudadanos/violencia/violenciaSalud/home.htm#:~:text=La%20OMS%20define%20la%20violencia, trastornos%20del%20desarrollo%20o%20privaciones%E2%80%9D>.
- Carpena, A. (2012). *Com et sents? Educació socioemocional dels 5 als 12 anys*.
- Debateuniversidades. (2013, 24 abril). *Bandura y la Teoría del Aprendizaje Social - Experimento del Muñeco Bobo* [Vídeo]. YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=zVynCNGxYmU>
- Departament d'Educació. (s. f.). *Acompanyem les emocions*. Gencat.
<https://educacio.gencat.cat/ca/arees-actuacio/families/fomentem-valors/acompanyem-emocions/>
- Departament d'Educació. (2018, 5 octubre). *Davant el maltractament i l'assetjament, trenca el silenci. Truca al 116 111. No callis davant la violència*. Gencat.
<https://educacio.gencat.cat/ca/inici/nota-premsa/116111>
- Departament de Educació. (sf). *Iníci*. Gencat.
<https://educacio.gencat.cat/ca/inici/index.html>

- Departament de Educació. (2020, 21 octubre). *Josep Bargalló: "Treballarem a fons per erradicar les violències de l'escola i fer que sigui la casa segura dels nostres alumnes"*. Gencat. <https://educacio.gencat.cat/ca/inici/nota-premsa/?id=389281>
- Departament de Educació. (s. f.). *Protocol de prevenció, detecció i intervenció davant l'assetjament i el ciberassetjament entre iguals*. Gencat.
https://xtec.gencat.cat/web/.content/centres/projeducatiu/convivencia/protocols/assetjament-ciberassetjament-entre-iguals/documents/protocol_assetjament-ciberassetjament-entre-iguals.pdf
- Departament d'Educació. (s. f.-b). *Tipus*. Gencat.
<https://educacio.gencat.cat/ca/arees-actuacio/families/ajudem-fills/violencia-masclista/tipus/>
- Delgado, F. (2021, 17 diciembre). *La Teoría de Maslow y su pirámide: la jerarquía de las necesidades - Blog de empresa: Dirección de empresa, marketing, logística, Recursos Humanos, comercio y finanzas*. Blog de empresa: Dirección de empresa, marketing, logística, Recursos Humanos, comercio y finanzas.
<https://www.masterlogistica.es/la-teoria-de-maslow-y-su-piramide-la-jerarquia-de-las-necesidades/>
- Efe. (2021, 5 noviembre). Los Mossos contabilizan 332 casos de 'bullying' en tres años. *www.diaridetarragona.com*. <https://www.diaridetarragona.com/cat-es-mon/los-mossos-contabilizan-332-casos-de-bullying-en-tres-anos-20211104-0054-CHDT202111040054>
- Ekman, P. (2015). *El rostro de las emociones*. Google acadèmic. <https://books.google.com.mx/books?hl=es&lr=&id=H0TODwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT12&dq=paul+ekman+emociones&ots=OSBhDauECl&sig=ys7evyN4jAQu8ab1OYona724uVk#v=onepage&q=paul%20ekman%20emociones&f=false>
- Estruch, A. M. (2020). *Educación en valores. Libro de actividades*. GRIJALBO ILUSTRADOS.
- Gavaldà, A., & Pons i Altés, J. M. (2023). El tractament de les ciències socials per a l'educació primària: proposta teòrica i pràctica. *Publicacions URV*.
<http://llibres.urv.cat/index.php/purv/catalog/download/28/28/69-1?inline=1>

- Generalitat de Catalunya. (2022, 28 setembre). *El Govern presenta la Guia: «Les tecnologies digitals a la infància, l'adolescència i la joventut»*.
<https://govern.cat/salaprensa/notes-premsa/443982/govern-presenta-guia-les-tecnologies-digitals-infancia-ladolescencia-joventut>
- Goleman, D., & Santarrita, M. (1995). *Inteligència Emocional*. Editora Objetiva.
- Jiménez, A. T. (2018). El aprendizaje de habilidades sociales en el aula. *Revista Internacional de apoyo a la inclusión, logopedia, sociedad y multiculturalidad*, 4(4), 158-165.
- La Grotteria, C. (2023). *Educar en la tolerancia*. Plataforma.
- Lipovetsky, G., & Richard, B. (2008). *La sociedad de la decepción* (Vol. 127). Barcelona: Anagrama.
- López-Candalija, Y. (2015). *Dramatización: ensayando para dominar mis emociones. Un aprendizaje social y emocional* (Bachelor's thesis).
- Loveless, A., & Williamson, B. (2017). *Nuevas indentidades de aprendizaje en la era digital. Creatividad. Educación. Tecnología. Sociedad*. Ministerio de Educación.
- *Mapa de la innovació pedagògica de Catalunya*. (s. f.). Mapa Innovació Pedagògica.
<https://innovacio.xtec.gencat.cat/programa/62>
- Organización Mundial de la Salud. (s. f.). *74.ª Asamblea Mundial de la Salud*.
<https://www.who.int/es/about/governance/world-health-assembly/seventy-fourth-world-health-assembly>
- Organización Mundial de la Salud. (2021, 19 febrero). *La violencia contra los niños puede ser prevenida: los gobiernos tienen una función clave*.
<https://www.who.int/es/multi-media/details/violence-against-children-can-be-prevented-governments-play-a-critical-role>
- Organización Mundial de la Salud. (2022, 10 enero). *Se puede prevenir la violencia contra los niños en Internet, pero hay que pasar a la acción*.

<https://www.who.int/es/multi-media/details/what-can-be-done-to-prevent-online-violence-against-children>

- Rodríguez, P. (2023, 7 marzo). Profesor de ESO y padre de una víctima de «bullying»: “Muchas familias con hijos acosadores no lo asumen”. *elDiario.es*. https://www.eldiario.es/catalunya/profesor-padre-victima-bullying-familias-hijos-acosadores-no-asumen_1_9997033.html
- Romera, M. (2017). *La familia, la primera escuela de las emociones: Prólogo de Francesco Tonucci*. Ediciones Destino.
- Salovey, P., & Mayer, J. (1990). Inteligencia emocional. *Imaginación, conocimiento y personalidad*, 9(3), 185-211.
- Social Determinants of Health. (2022). Informe sobre la situación mundial de la prevención de la violencia contra los niños 2020: resumen de orientación. *www.who.int*. <https://www.who.int/es/publications/i/item/9789240006379>
- UNICEF. (2021, 1 octubre). *Estado Mundial de la Infancia 2021*. <https://www.unicef.org/es/informes/estado-mundial-de-la-infancia-2021>
- United Nations. (s. f.). *Influencia de las tecnologías digitales | Naciones Unidas*. <https://www.un.org/es/un75/impact-digital-technologies>
- Vergara, R. G. (2006). Naturaleza del estado de ánimo. *Revista chilena de Neuropsicología*, 1(1), 29-40.
- Vielma, E., & Salas, ML (2000). Aportes de las teorías de Vygotsky, Piaget, Bandura y Bruner. Paralelismo en sus posiciones en relación con el desarrollo. *Educere*, 3 (9), 30-37.
- Vielma, E. V., & Salas, M. L. (2000). Aportes de las teorías de Vygotsky, Piaget, Bandura y Bruner. Paralelismo en sus posiciones en relación con el desarrollo. *Educere*, 3(9), 30-37.
- Villalba, V. (2020). La competitividad en nuestra sociedad. *Psicóloga Marbella Verónica Villalba*. <https://veronicavillalba.com/la-competitividad-nuestra-sociedad/>
- World Health Organization: WHO. (2016, 11 julio). Nuevas estrategias para poner fin a la violencia contra los niños. *Organización Mundial de la Salud*. <https://www.who.int/es/news/item/11-07-2016-new-strategies-to-end-violence-against-children>

- World Health Organization: WHO. (2020, 18 junio). Los organismos advierten de que los países no han logrado prevenir la violencia contra los niños. *Organización Mundial de la Salud*. <https://www.who.int/es/news/item/18-06-2020-countries-failing-to-prevent-violence-against-children-agencies-warn>
- World Health Organization: WHO. (2021, 29 mayo). Información actualizada sobre la 74.ª Asamblea Mundial de la Salud – 29 de mayo de 2021. *Organización Mundial de la Salud*. <https://www.who.int/es/news/item/29-05-2021-update-from-the-seventy-fourth-world-health-assembly-29-may-2021>
- World Health Organization: WHO. (2021b, mayo 31). Clausura de la 74.a Asamblea Mundial de la Salud. *Organización Mundial de la Salud*. <https://www.who.int/es/news/item/31-05-2021-the-seventy-fourth-world-health-assembly-closes>
- World Health Organization: WHO. (2021c). Castigos corporales y salud. *www.who.int*. <https://www.who.int/es/news-room/fact-sheets/detail/corporal-punishment-and-health>
- World Health Organization: WHO. (2022). Participación de la comunidad para una recuperación equitativa inducida por la APS en Costa Rica. *www.who.int*. <https://www.who.int/es/news-room/feature-stories/detail/community-participation-equitable-recovery-costa-rica>
- World Health Organization: WHO. (2022b). Violencia contra los niños. *www.who.int*. <https://www.who.int/es/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-children>

12. ANNEXOS

Annex 1: Taula estratègies i activitats transversals segons INSPIRE per prevenir i respondre aquest tipus de violència contra els nens i nenes d'entre 0 i 18 anys.

Estrategia	Enfoque	Actividades transversales
 <p>Implementación y vigilancia del cumplimiento de las leyes</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Leyes que prohíban los castigos violentos a los niños y las niñas impuestos por los padres, las madres, los maestros u otros cuidadores • Leyes que penalicen el abuso sexual y la explotación de los niños y las niñas • Leyes que prevengan el uso nocivo del alcohol • Leyes que limiten el acceso de los jóvenes a las armas de fuego y de otro tipo 	
 <p>Normas y valores</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Producir cambios en la adhesión a normas sociales y de género restrictivas y nocivas • Programas de movilización comunitaria • Intervenciones dirigidas a los espectadores pasivos 	
 <p>Seguridad en el entorno</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Reducir la violencia mediante actuaciones específicas en las "zonas críticas" • Impedir la propagación de la violencia • Mejorar el entorno construido 	Actuación y coordinación multisectorial
 <p>Padres, madres y cuidadores reciben apoyo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Por medio de visitas domiciliarias • Por medio de grupos en el entorno comunitario • Por medio de programas integrales 	Seguimiento y evaluación
 <p>Ingresos y fortalecimiento económico</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Transferencias de dinero en efectivo • Asociaciones de ahorro y crédito combinadas con formación en equidad de género • Microfinanciación combinada con formación en normas de género 	
 <p>Respuesta de los servicios de atención y apoyo</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Enfoques de asesoramiento y terapia • Detección de casos en combinación con intervenciones • Programas de tratamiento para delincuentes juveniles en el sistema de justicia penal • Intervenciones de acogimiento familiar, con participación de los servicios de bienestar social 	
 <p>Educación y aptitudes para la vida</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aumento en las tasas de matrícula en la educación preescolar, primaria y secundaria • Creación de un entorno escolar seguro y propicio • Mejoramiento del conocimiento de los niños acerca de los abusos sexuales y cómo pueden protegerse frente a ellos • Formación en aptitudes sociales y para la vida • Programas dirigidos a adolescentes para la prevención de la violencia de pareja 	

Annex 2: Notícies sobre violència en infants en l'etapa de primària en els últims cinc anys.

Diari de Tarragona TARRAGONA | REUS | COSTA | CAMP | EBRE | DEPORTES | CULTURA **ENTRA**

Un menor se tira por el balcón en Tarragona tras sufrir bullying en el colegio

El menor, que vive en La Ràpita, ha sobrevivido a una caída de 14 metros
27 febrero 2023 13:01 | Actualizado a 27 febrero 2023 18:21
⇒ Una madre de Reus amenaza de muerte a un niño de 7 años

Multimedia Diari

Diari de Tarragona TARRAGONA | REUS | COSTA | CAMP | EBRE | DEPORTES | CULTURA **ENTRA**

CAT/ ES/ MÓN

Los Mossos contabilizan 332 casos de 'bullying' en tres años

Este jueves han puesto en marcha una campaña de concienciación
04 noviembre 2021 16:03 | Actualizado a 05 noviembre 2021 06:35

Una madre de Reus amenaza de muerte a un niño de 7 años

El conflicto se sitúa en un centro de la capital del Baix Camp y radica en un posible caso de acoso escolar. La mujer habría incluso pegado a la madre del otro niño y amenazado en prender fuego a la escuela

25 febrero 2023 18:10 | Actualizado a 25 febrero 2023 19:12

= Familiares de las gemelas de Sallent aseguran que las niñas sufrían acoso escolar
= Las gemelas 'caídas' por la ventana en Sallent podrían haberse suicidado conjuntamente

Multimedia Diari

Las razones que esgrime, con actitud sumamente agresiva, es que su hijo (no precisamos si es niño o niña para salvaguardar el anonimato de los menores) sería la diana de **otro compañero de clase que lo acosaría desde haría algún tiempo**. Se queja la madre de que el centro no le hace caso y pide un cambio de aula que a priori parece complicado por ratios.

Pero la versión de esta madre es puesta en duda por el centro, que ponen el presunto caso de acoso escolar al revés y que quizá el niño acosado es el que podría ser el que realizara bullying al otro. Un tema que se intenta reconducir por el bien de los menores.

Las gemelas 'caídas' por la ventana en Sallent podrían haberse suicidado conjuntamente

Una de ellas perdió la vida, la otra se encuentra ingresada en estado grave

22 febrero 2023 13:55 | Actualizado a 22 febrero 2023 13:55

Multimedia Diari _____

Fuentes cercanas al caso han explicado que la policía catalana encontró **dos cartas manuscritas de las niñas y dos sillas cerca de la barandilla** del balcón del piso.

Una de las hermanas de 12 años falleció, mientras que la otra resultó **herida grave** y fue hospitalizada en el Hospital Parc Taulí de Sabadell.

REUS

Condenado por hacer 'bullying' a un compañero en Reus

Se burlaba de él por su orientación sexual e incitaba a otros alumnos a hacer lo mismo

06 abril 2021 18:50 | Actualizado a 07 abril 2021 05:23

Un alumno de un colegio de Reus que hacía bullying a un compañero de centro –al igual que otros jóvenes, que eran menores de 14 años– e incluso incitaba a otros para que también lo hicieran ha sido condenado a diez meses de libertad vigilada como responsable de un delito contra la integridad moral. Además, tendrá que indemnizar a la víctima con 3.000 euros, declarando sus padres y el colegio como responsable civiles solidarios. La decisión del juez de menores ha sido ratificada ahora por la Sección Segunda de la Audiencia Provincial de Tarragona, que ha rechazado el recurso de apelación presentado por el abogado del menor.

Notícia UNICEF

“Mis amigos me acosaban. Sufrir tanto dolor y decepción me hizo sentir indiferencia hacia ellos”

– Una niña adolescente de Indonesia

≡ **Diari de Tarragona** TARRAGONA | REUS | COSTA | CAMP | EBRE | DEPORTES | CULTURA **ENTRA**

TARRAGONA

Condenadas siete chicas por hacer bullying a una compañera de clase

La víctima, de 13 años, sufrió durante un curso y medio toda clase de insultos, agresiones e incluso amenazas de muerte, hasta el punto de que llegó a intentar suicidarse

19 mayo 2017 23:14 | Actualizado a 24 diciembre 2019 17:00

Siete jóvenes –que actualmente tienen entre 16 y 18 años– han sido condenadas por hacer bullying a una compañera de colegio, hechos ocurridos durante el curso escolar 2012-2013 y parte del 2014, según la sentencia emitida por el Juzgado de Menores de Tarragona. Este caso –que el propio magistrado considera como muy grave– es de los pocos que llegan a juicio. La mayoría se resuelve con la mediación dentro del propio centro escolar o bien en la Fiscalía de Menores.

Profesor de ESO y padre de una víctima de 'bullying': "Muchas familias con hijos acosadores no lo asumen"

Como docente, Jaume Borràs lamenta falta de recursos pero también de compromiso de la Administración y de algunos profesores y familias. Su hijo, que años después haría el tránsito de género, fue objeto de acoso LGTBfóbico en Primaria

— Condenado un colegio por no proteger a una alumna que sufría acoso racista

Foco EDUCACIÓN

Acoso escolar

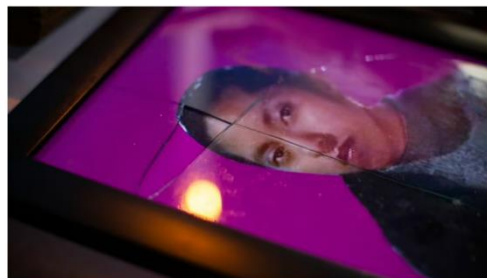
• [ESTÁ PASANDO](#) • [GP PORTUGAL](#) • [MORQUEZ](#) • [UCRANIA](#) • [SANCHEZ Y FELIJO](#) • [MARIA KODAMA](#) • [TRUMP](#) • [INCENDIO CASTELLON Y TERUEL](#) • [PAULA BADOSA](#) • [KINGS LEAGUE](#) • [CAMBIO DE HORA](#)

NORMA LIZBETH

Todos le fallaron a Norma Lizbeth, la chica de 14 años que murió tras ser agredida por una compañera de la escuela

DANIEL ALONSO VINA | México | 26 MAR 2023 - 12:15 CEST

El colegio no atendió los avisos de acoso, el hospital no detectó el traumatismo cerebral y sus compañeros de clase nunca la defendieron

Una mujer denuncia el 'bullying' y la gordofobia que sufre su hija en el colegio: "Me siento culpable porque no lo supe ver antes"

MARÍA TAPIADOR / NOTICIA / 07.03.2023 - 13:19H

- La niña tiene miedo de salir a la calle por haber recibido varias palizas y amenazas de muerte.

Condenan a un colegio de Madrid por no proteger a una alumna de acoso racista, insultos y vejaciones (2)

Los alumnos responden

Las agresiones grupales han aumentado un 65% entre escolares durante la pandemia y crece el ciberacoso

Un informe recoge las circunstancias en las que se produce el acoso escolar, que bajó en 2020 a causa del confinamiento, pero que deja un aumento en la violencia grupal y en redes sociales.

Annex 3: Recull lletres de cançons conegudes que promouen la discriminació i afavoreixen la violència i la desigualtat.

Anuncio del Cola Cao (1955)

RACISME I FALSES ESPECTATIVES

“Yo soy aquel negrito
del Africa tropical
que cultivando cantaba
la canción del Cola Cao.”

“Colacao, Colacao,
lo toma el futbolista para entrar goles
también lo toman los buenos nadadores
si lo toma el ciclista, se hace el amo de la pista
si lo toma el boxeador, (bum, bum) golpa que es un primor”

Eres mía (Romeo Santos)

MASCLISME

“No te asombres
Si una noche
Entro a tu cuarto y nuevamente te hago mía
Bien conoces
Mis errores
El egoísmo de ser dueño de tu vida
Eres mía, mía, mía
No te hagas la loca, eso muy bien ya lo sabías”

 4 Babys (Maluma)

MASCLISME

“Ya no sé qué hacer
No sé con cuál quedarme
Todas saben en la cama maltratarme
Me tienen bien, de sexo me tienen bien
Estoy enamora'o de cuatro babies
Siempre me dan lo que quiero
Chingan cuando yo le' digo
Ninguna me ponen, pero”

 Brown sugar (The Rolling stones)

RACISME I MASCLISE

CATALÀ: “Venut en el mercat a Nova Orleans
Un vell esclavista amb cicatrius sap que està bé. Escolta com assota a les dones a la mitjanit.”

INGLES: “Sold in the market down in New Orleans
Scarred old slaver knows he's doing alright
Hear him whip the women just around midnight.”

 Sí sí (Los ronaldos)

MASCLISME I VIOLÈNCIA DE GÈNERE

“Tendría que besarte, desnudarte, pegarte y luego violarte, hasta que digas sí”

 Don federico (Fofito)

MASCLISME I VIOLÈNCIA DE GÈNERE

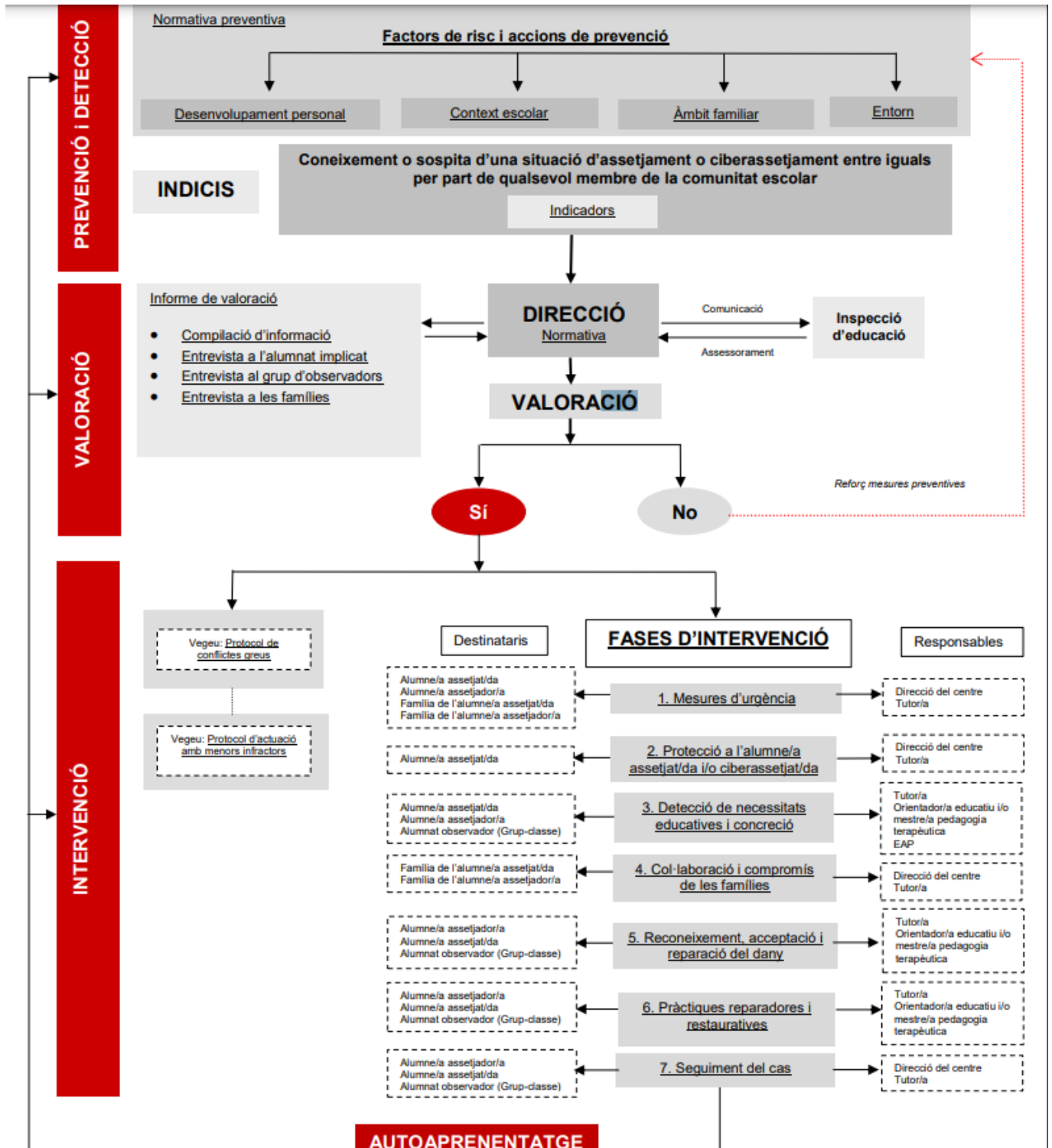
“Don Federico mató a su mujer
la hizo picadillo y la puso a cocer”

 Así lavaba así así (Miliki)

MASCLISME

*“Lunes antes de almorzar,
una niña fue a jugar,
pero **no pudo jugar**
porque **tenía que planchar**
así planchaba así, así
así planchaba así, así
así planchaba así, así
*así planchaba que yo la vi...”**

ANNEX 4 Protocol de prevenció, detecció i intervenció davant l'assetjament i el ciberassetjament entre iguals

ANNEX 5 Guia per a les famílies per la prevenció de violència. “Educar amb emoció”

Podeu accedir a la guia a través de l'enllaç o qr següent:

<https://drive.google.com/file/d/13fAdhjcMzXcyKA2xgN3LfUZTLpPE16Gg/view?usp=sharing>

Imatges d'alguns recursos que proporciona la guia:

ANNEX 5 Rúbriques d'observació pati

1 (Mai, 0), 2 (alguna vegada, 1,2), 3 (sovint, 3,4), 4 (molt sovint, més de 5) Cada vegada es va traient o posant segons el ítem

RÚBRICA PATI 1	1	2	3	4	Observacions
1. Es relacionen amb nens i nenes més grans de la seva edat.				X	Els infants de primer es relacionen amb nens/es més grans (sisè), en canvi, els de segon amb el grup d'iguals. El joc que fan servir en aquesta estona lliure, és un joc violent. Els/les de sisè persegueixen als infants de primer, aquests intenten fugir i quan els atrapen comencen a donar, puntades de peu, cops amb les mans, criden, etc. I així es passen el temps del pati.
2. Quan hi ha un problema saben expressar-se i explicar com se senten.			X		Observo que algunes vegades venen a dir que alguna cosa els ha molestat, però no per solucionar-ho sinó per dir-ho. Perquè després volen anar-se'n a jugar.
3. Hi ha conflictes sense resolució.		X			El fet que vinguin a explicar el problema sense mostrar intenció de buscar la solució ha passat dues vegades.
4. Quan perden jugant no hi ha problema.			X		Quan en surt com esperaven alguns infants s'enfaden, ja que volen fer les coses com ells volen sense tenir en compte que hi ha més companys/es.
5. Utilitzen el diàleg com a mètode resolutiu.		X			Busquen el diàleg amb l'adult, entre el grup d'iguals costa més, pel fet que no arriben moltes vegades a una solució. Dues nenes de segon s'enfaden perquè volen utilitzar la mateixa joguina, era un com una rodona gran que es podien ficar dins i donar voltes, ens van venir a buscar, cadascuna argumentava que volia asseure's i ja. Finalment, es va acordar entre elles després d'una estona, anirien canviant. Però finalment no ho van fer, una de les dues va acceptar no posar-se.

6. Hi ha agressió física per part d'algun alumne.		X			En algunes ocasions estaven jugant pegant-se, però agressió per conflicte, en una ocasió.
7. Hi ha violència verbal per part d'algun alumne.			X		En diverses ocasions he observat que es parlen de forma molt despectiva. Sobretot els més petits quan s'enfaden, però també són els que més ràpidament van en cerca de l'adult.
8. Hi ha infants que juguen sols/es.		X			Dos nens he vist que jugaven sols de petits i 1 de segon que no sabia ben bé amb qui anar.
9. Busquen l'ajuda de l'adult per resoldre els problemes.				X	Constantment s'apropen a l'adult per explicar la problemàtica que han tingut, però a vegades costa que ho solucionin. Sobretot els petits més petits, els de primer, fan cas del que els hi dius per la resolució, ho intenten. Com és el cas d'avui, va un nen i li diu a un altre que no ho faci més perquè li molestava. Però la persona que ho estava fent no va parar perquè s'ho diu el seu company, la veritat és que va estar insistint diverses vegades i no li feia cas, però quan li va remarca l'adult que si el molestava no li fes, llavors en aquest vas si va parar.

RÚBRICA PATI 2	1	2	3	4	Observacions
1. Es relacionen amb nens i nenes més grans de la seva edat.				X	Contínuament juguen els nens de 6è amb els infants de 1r. Els de segon juguen amb el grup d'iguals. Avui el nombre de nens de primer que es van posar a jugar amb els grans va ser molt més gran. Continuen amb el mateix joc d'atrapar i fugir.

2. Quan hi ha un problema saben expressar-se i explicar com se senten.			X	Les emocions bàsiques les tenen molt interioritzades d'expressar, però anar més enllà de les pròpies, és a dir, mirar el que està sentint l'altra persona els hi costa més. Tenen la seva visió dels fets i encara que pensin que l'altra persona està sentint la mateixa emoció, fins i tot ho verbalitzen que l'altra persona es pot sentir trista, continuen enfocats en què senten ells. El principal problema és la gestió d'aquestes emocions davant de les problemàtiques que hi ha implicades més persones.
3. Hi ha conflictes sense resolució.		X		Ha sigut abans d'acabar el pati, un nen en perdre al futbol, s'ha enfadat, ha agafat la pilota per a ell i no la volia compartir. Els companys anaven parlant amb ell i no cedia, ell fugia i no els hi volia tornar, perquè volia que es fessin les coses com ell volia.
4. Quan perden jugant no hi ha problema.		X		La situació del futbol.
5. Utilitzen el diàleg com a mètode resolutiu.		X		En referència a la situació del conflicte de la pilota de futbol, generalment, els nens estaven intentant parlar amb el nen que no els hi volia. En alguna ocasió un nen li va intentar treure la pilota a la força.
6. Hi ha agressió física per part d'algun alumne.			X	Hi havia un grup de nens i nenes de primer que jugaven apegar-se, un joc independentment al que estaven fent els nens de sisè amb alguns de primer.
7. Hi ha violència verbal per part d'algun alumne.		X		Jugant un grup de nens/es de segon a pares i pares, es deien les coses cridant i de males maneres com si fos la realitat.
8. Hi ha infants que juguen sols/es.			X	Sobretot nens/es de primer, de vegades no saben com incorporar-se al joc dels companys, ho intenten, però no ho aconsegueixen. Una nena ve i em diu que no la deixen jugar. Parlem i li dic que provi jugar al que estan jugant el grup, perquè potser ella vol jugar a una cosa i els altres

					a una altra cosa, hem de cedir algunes vegades, per jugar junts, si no mirar d'anar a jugar amb uns altres que juguen a alguna cosa que li agradi més. Després em diu que ho intentarà i finalment juga amb els infants. De vegades no saben com relacionar-se entre ells.
9. Busquen l'ajuda de l'adult per resoldre els problemes.			X		Durant el temps de pati han vingut 3 persones a demanar ajuda en diverses ocasions.

RÚBRICA PATI 3	1	2	3	4	Observacions
1. Es relacionen amb nens i nenes més grans de la seva edat.				X	Sobretot els infants de primer juguen amb nens/es de sisè. Parlant amb els/les mestres han fet èmfasis que es fan padrins de lectura, és a dir, que els de sisè ajuden en activitats lectores als infants de primer, hi ha una connexió i altres anys també passa la relació entre els grans i petits.
2. Quan hi ha un problema saben expressar-se i explicar com se senten.			X		Si, com ha passat en les altres setmanes, els infants saben identificar el que senten i verbalitzar-ho, si hi ha algun infant que li costa més però en general sí. El problema està a comprendre la dels altres.
3. Hi ha conflictes sense resolució.		X			Abans d'entrar a classe en acabar el pati, per posar-se a la fila dues nenes de segon empenyen i s'enfaden per posar-se una davant l'altra. Finalment, aquest conflicte s'ha resolt a l'aula. Però constantment hi ha nens/es que es barallen per posar-se abans a la filera, en el mateix temps que aquestes dues nenes estaven al final enfadades, en la primera fila també hi havia aquest conflicte.

4. Quan perden jugant no hi ha problema.		X			El que ha generat conflicte, és en la compartició de joguines, ja que de vegades els hi costa arribar a compartir de manera equitativa.
5. Utilitzen el diàleg com a mètode resolutiu.		X			Avui generalment estaven neguitosos, moltes més faltes de respecte entre el grup d'iguals, parlant-se de forma despectiva, conductes més agressives tant en el joc com en relacionar-se entre ells/es.
6. Hi ha agressió física per part d'algun alumne.		X			Juguen pegant-se alguns grups de primer, avui s'han queixat dos nens que s'havien fet mal, però ho justificaven com que li havia pegat, però ells també ho estaven fent. Quan se'ls hi preguntava, sempre era la culpa de l'altre, un acusa, i l'altra diu que no.
7. Hi ha violència verbal per part d'algun alumne.			X		En tres ocasions en els jocs, quan estan en conflicte utilitzen paraules despectives per quedar un damunt de l'altre.
8. Hi ha infants que juguen sols/es.		X			Fins ara en tots els patis hi ha nens/es que juguen sols, en aquest cas dos. Però no és durant tot el temps, hi ha estones que han estat parlant amb alguns companys.
9. Busquen l'ajuda de l'adult per resoldre els problemes.			X		Quan un nen o nena té algun conflicte i s'intenta que ho resolguin ells mateixos moltes vegades no s'ha aconseguit i finalment ha hagut d'intervenir l'adult.

RÚBRICA PATI 4	1	2	3	4	Observacions
1. Es relacionen amb nens i nenes més grans de la seva edat.				X	Com cada setmana, hi ha infants de primer que juguen amb els grans. Els/les de segon generalment juguen junts/es..
2. Quan hi ha un problema saben expressar-se i explicar com se senten.		X			2n primària: Aquesta setmana està molt de moda entre els infants portar gorres divertides que aixequen les orelles. Un nen que portava la gorra tota la setmana de sobte aquest dia quan va a la motxilla a buscar-lo no el troba i de cop i volta una nena té la mateixa gorra a la mà. Hi ha conflicte perquè tots dos diuen que és seu. Aquesta problemàtica s'ha portat al pati, un grup de nenes ha començat a dir-li al nen que no era seu, fins i tot havien recolzat la teoria de la nena dient que havien vist com ho havia tret de la motxilla. Com hi havia aquesta situació vam anar perquè busquessin per la classe. Finalment, la nena que deia que la gorra era seu va cedir i li va donar al nen, dient que miraria a casa si ho tenia i finalment, ho tenia a casa. El grup d'amigues van confiar en la nena fins al punt de mentir de dir que ho havien vist, quan realment era del nen. La nena no va cedir fins al final del temps de pati.
3. Hi ha conflictes sense resolució.		X			Un nen ha vingut a dir que els grans no paraven de fer mal, s'ha intervingut i s'ha parat una mica. En passar una estona van començar un altre cop i el nen que havia vingut a explicar que estaven fent mal, es va posar a jugar també a través de conductes violentes.
4. Quan perden jugant no hi ha problema.		X			Més que el fet de perdre és el no aconseguir que es jugui com volen. En una ocasió un conflicte ha sigut perquè hi havia una nena que volia que es jugués d'una forma i la resta de grup no. La nena ho volia canviar perquè la forma en la qual estaven jugant era la que tenia més dificultats. També cal remarcar que no tenen en compte si alguna persona té dificultats en com s'està jugant,

					si el nen o nena no té una dificultat aparent, és a dir, que tingui alguna dificultat física o per exemple que l'adult remarqui que té aquesta dificultat, etc. No intenten que tots puguin jugar còmodament, és el que diu la majoria si no l'aparten.
5. Utilitzen el diàleg com a mètode resolutiu.		X			Intenten parlar sobre el conflicte que els hi passa, però entre el grup d'iguals quan ho parlen, el to que utilitzen i el que diuen no ajuda a resoldre els problemes a través del diàleg, necessiten mediadors, en aquest cas ho fan servir a través de l'adult.
6. Hi ha agressió física per part d'algun alumne.		X			Alguna vegada, s'han empès a la filera per anar primers, també en el camp de futbol.
7. Hi ha violència verbal per part d'algun alumne.			X		Amb el futbol és com si el visquessin d'una forma molt profunda i significativa per a ells. A través del joc s'empenyen, es diuen comentaris, però no és tan constant que passa amb els grans, ja que en ser més petits, s'inventen una mica les regles, fan el seu joc. Aquests comentaris i enfrontaments que tenen a pista es diuen paraules despectives i després continuen com si no hagués passat res. S'escoltava un "eres tonto" "que malo eres" "yo soy mejor que tu" "tu no sabes", etc.
8. Hi ha infants que juguen sols/es.		X			Una nena que no volia jugar com la resta del seu grup, finalment ha acabat sola, asseguda a terra.
9. Busquen l'ajuda de l'adult per resoldre els problemes.			X		En moltes ocasions quan hi ha un problema venen en cerca de l'adult, avui han vingut 4 infants.

Rúbrica pati buida:

RÚBRICA PATI 1	1	2	3	4	Observacions
1. Es relacionen amb nens i nenes més grans de la seva edat.					
2. Quan hi ha un problema saben expressar-se i explicar com se senten.					
3. Hi ha conflictes sense resolució.					
4. Quan perden jugant no hi ha problema.					
5. Utilitzen el diàleg com a mètode resolutiu.					
6. Hi ha agressió física per part d'algun alumne.					
7. Hi ha violència verbal per part d'algun alumne.					

8. Hi ha infants que juguen sols/es.					
9. Busquen l'ajuda de l'adult per resoldre els problemes.					

ANNEX 6 Rúbriques d'observació aula

1 (Mai, 0 vegades), 2 (1 o 2 vegades), 3 (3 o 4 vegades), 4 (a partir de 5 vegades) Cada vegada es va traient o posant segons el ítem.

RÚBTICA AULA 1	1	2	3	4	Observacions
1. Mostren habilitats per la resolució de problemes.		X			No acceptació de l'error, ha fet mal a un company sense voler i en comptes d'acceptar, diu que l'altre menteix (va passar davant meu, vaig veure com li donava i era sense voler).
2. Quan s'enfaden mostren iniciativa pel diàleg.		X			Situacions de falta d'iniciativa de diàleg. Es fan comentaris despectius per quedar damunt de l'altre.
3. Saben reconèixer les emocions que senten.			X		Cada dia apunten en el seu arbre de les emocions de l'agenda. Avui dos no sabut dir per què han posat el color de l'emoció corresponent al que han pintat.
4. Tenen la capacitat d'expressar les emocions que senten.			X		Normalment, ho verbalitzen, algun nen no sap per què ha escollit l'emoció.
5. Hi ha agressió física per algun alumne.			X		Juguen de vegades pagant-se. A la filera tenen problemàtica per qui va primer i en diverses ocasions s'empenyen entre ells per veure qui va davant.
6. Hi ha violència verbal per part d'algun alumne.		X			Es diuen coses negatives per mitjà de comentaris despectius quan alguna cosa no els hi agrada.

<p>7. Hi ha competitivitat quan treballen en grup (volen ser els primers a fer les coses, volen dominar).</p>		X			<p>No han fet la comparació de qui ho fa millor en els jocs. Manifest d'un nen que es queixa que els companys de taula li diuen sempre que fa les coses pitjor. D'ençà que ho manifesta ha fet una "millora" en la seva presentació de deures. Ha començat a autoexigir-se.</p>
<p>8. Quan hi ha una situació en la qual no surt com esperaven, es frustren i no saben gestionar-ho.</p>		X			<p>Un infant en concret quan li estava marcant quines respostes d'operacions matemàtiques no tenia bé, deia que com podia ser si ell tot ho fa bé, mai s'equivoca. No acceptació de l'error. En canvi, una nena no li sortia fer les operacions i en comptes de demanar ajuda, es quedava mirant als companys, va passar l'hora i quasi no hi havia fet operacions.</p>
<p>9. Saben treballar en equip, cedeixen perquè tots/es tinguin el seu paper.</p>		X			<p>Dues taules de les set, tenen problemàtica en treballar en equip. Uns volen quedar superiors als altres, dient que el seu és millor.</p>

RÚBTICA AULA 2	1	2	3	4	Observacions
1. Mostren habilitats per la resolució de problemes.			X		Avui generalment estaven molt nerviosos, s'enfadaven i es parlaven molt malament entre els uns i els altres. La resolució de conflictes poc efectiva.
2. Quan s'enfaden mostren iniciativa pel diàleg.		X			Generalment no, quan s'enfadaven ho manifestaven a través d'agressions verbals i no verbals (empènyer per posar-se a la filera, per ser els primers, per passar, etc.)
3. Saben reconèixer les emocions que senten.				X	Amb els que he parlat quasi tots han explicat les seves emocions. Un no sabia, en diverses vegades que se li ha parlat d'emocions no sap dir que està sentint en aquell moment, però si és una situació negativa, del fet que fa alguna cosa malament i se sentirà trist l'altra persona sí.
4. Tenen la capacitat d'expressar les emocions que senten.			X		En les situacions clau on hi ha conflictivitat com ha sigut en la filera, saben expressar com se senten i com es pot sentir el company, però després aquesta situació es torna a repetir. Encara que es busquin solucions, es parli, es reflexioni com els hi pot afectar, etc. Continuen amb la mateixa problemàtica. Uns sis nens ho han fet de manera més repetitiva aquesta conducta, però de vegades també ho fan els altres. S'ha creat una zona de competitivitat la filera.
5. Hi ha agressió física per algun alumne.			X		Empènyer en la filera. També hi ha un nen que li ha estat tirant objectes als companys/es.
6. Hi ha violència verbal per part d'algun alumne.			X		Es paren de manera despectiva algunes vegades, sobretot en les coses artístiques o en la presentació de les fitxes, fan comentaris de "yo todo lo hago mayor que tu" fins i tot una nena li ha dit a un altre "lo haces todo mal, no sabes hacer nada"

<p>7. Hi ha competitivitat quan treballen en grup (volen ser els primers a fer les coses, volen dominar).</p>			X		<p>Sobretot en la filera.</p>
<p>8. Quan hi ha una situació en la qual no surt com esperaven, es frustren i no saben gestionar-ho.</p>		X			<p>Han fet una activitat on havien de dibuixar, hi havia un nino i de manera aleatòria els hi corresponia dibuixar-li una cosa o una altra, alguns infants es comparaven i deien que ho havien fet malament i ho deixaven.</p>
<p>9. Saben treballar en equip, cedeixen perquè tots/es tinguin el seu paper.</p>			X		<p>Molts missatges negatius entre els companys de grup per quedar per superiors: “el meu dibuix és millor que el teu”, “no saps llegir”, “que fàcil el que estàs fent”, etc.)</p>

RÚBTICA AULA 3	1	2	3	4	Observacions
1. Mostren habilitats per la resolució de problemes.			X		Hi ha més predisposició per buscar solucions o per acabar la situació que els hi genera malestar quan està l'adult present. Quan és entre ells els hi costa més.
2. Quan s'enfaden mostren iniciativa pel diàleg.			X		Igual que en la situació per buscar solucions se'ls hi és més fàcil amb l'orientació del professorat, entre ells moltes vegades tenen conductes despectives amb els companys/es.
3. Saben reconèixer les emocions que senten.				X	Avui en el seu arbre de les emocions les persones que he preguntat com s'han sentit avui han respost el perquè de l'elecció del color a través de diferents arguments la majoria. En situacions de problemàtica també reconeixien les emocions que estan presents.
4. Tenen la capacitat d'expressar les emocions que senten.			X		Una nena ha pintat d'un color la poma i no sabia justificar el perquè, cada color representa una emoció diferent. Una nena ha verbalitzat que estava enfadada, però que no sabia per què. Va verbalitzar que de vegades quan discuteix sent aquesta emoció, però no sap dir per què. Li he preguntat que les discussions amb qui, i diu que amb ella mateixa.
5. Hi ha agressió física per algun alumne.			X		Un nen verbalitza que a l'hora del menjador hi ha un de més gran que li pega. Són diverses les ocasions que aquest infant ho manifesta. La filera continua sent un lloc de conflicte.
6. Hi ha violència verbal per part d'algun alumne.			X		Un nen comença a cridar a la companya del costat, quan vaig em diu que no para, que li agrada que la cridin l'atenció, ho fa tot malament que és mala persona, és "tonta" i que només vol que la renyin.

<p>7. Hi ha competitivitat quan treballen en grup (volen ser els primers a fer les coses, volen dominar).</p>			X		<p>S'havia de treballar en equip per fer una dinàmica, una nena volia imposar com ho volia fer, fins i tot li va treure el paper al seu company perquè no ho pogués fer. Uns altres també van tenir problemàtica amb un membre de l'equip, va haver-hi diverses versions, però també era que el grup ho estava fent d'una forma i ell volia d'una altra.</p>
<p>8. Quan hi ha una situació en la qual no surt com esperaven, es frustren i no saben gestionar-ho.</p>			X		<p>En les situacions grupals sobretot hi havia aquesta problemàtica, volien dominar el com fer les coses en el grup i els altres no els hi seguien i això va generar frustracions.</p>
<p>9. Saben treballar en equip, cedeixen perquè tots/es tinguin el seu paper.</p>		X			<p>Molta falta de comunicació en el treball d'equip.</p>

RÚBTICA AULA 4	1	2	3	4	Observacions
1. Mostren habilitats per la resolució de problemes.		X			He observat que a classe diverses vegades nens/es han manifestat als companys/es allò que els hi molesta. Algunes maneres de dir, més adequades i d'altres no, ja que alguna persona ha empès perquè no li toquin la taula.
2. Quan s'enfaden mostren iniciativa pel diàleg.		X			On hi ha més problemàtica és a la fila, el primer impuls és empènyer-se, altres sí que ho verbalitzen i ho parlen, però difícilment arriben a acords. Encara que avui una nena li ha deixat posar-se a un altre quan tenien aquesta situació. Hi ha més comunicació quan hi ha un adult que els hi digui.
3. Saben reconèixer les emocions que senten.				X	Tots pinten la fruita, però no tots saben verbalitzar el perquè.
4. Tenen la capacitat d'expressar les emocions que senten.			X		Una nena quan estaven pintant la fruita de l'arbre de les emocions, quan li vaig preguntar em va dir que estava trista perquè en el menjador uns companys/es de classe havien estat perseguint-la i molestant-la quan ella volia estar tranquil·la pintant, que fugia d'ells/es i no paraven. Quan li vaig preguntar si ho havia dit al monitor/a del menjador em va dir que no. S'emporten moltes problemàtiques del menjador a classe.
5. Hi ha agressió física per algun alumne.		X			Sobretot en la filera, encara que un alumne ha tirat objectes a altres.

6. Hi ha violència verbal per part d'algun alumne.		X		Quan alguna cosa els enfada, verbalitzen de manera fluida aspectes negatius i despectius de l'altra persona. "eres tonto" "no sabes hacer nada" "que mal lo haces, yo lo hago mejor" "eres fea" etc.
7. Hi ha competitivitat quan treballen en grup (volen ser els primers a fer les coses, volen dominar).			X	Les habilitats comunicatives per gestionar com treballar en grup de vegades dificulten, sí que he observat que amb l'alumnat que té més dificultats l'ajuden més, però amb els que consideren que poden bé tenen més facilitat per quedar per damunt (no tots).
8. Quan hi ha una situació en la qual no surt com esperaven, es frustren i no saben gestionar-ho.		X		Generalment, a la classe quan una cosa no l'han fet correctament, tornen a fer-ho.
9. Saben treballar en equip, cedeixen perquè tots/es tinguin el seu paper.			X	Avui en general han estat treballant en equip bé, era amb material per manipular en matemàtiques i s'han coordinat bastant bé, encara que hi havia infants que no participaven activament.

RÚBTICA AULA 5	1	2	3	4	Observacions
1. Mostren habilitats per la resolució de problemes.			X		Avui uns alumnes que en diverses ocasions que he estat observat han mostrat alguna conducta de rebuig a altres per problemàtiques que han tingut, han mostrat una actitud positiva i encara que altres estiguessin fent coses que altres dies els hi molestava molt, els han estat ajudant i buscant solucions.
2. Quan s'enfaden mostren iniciativa pel diàleg.		X			Hi ha diverses disputes per qui és el millor, els hi crea la necessitat de remarcar els errors dels altres, sobretot en les activitats més artístiques “jo ho faig millor que tu” “mira que malament ho has fet”
3. Saben reconèixer les emocions que senten.				X	Saben reconèixer perquè ho verbalitzen.
4. Tenen la capacitat d'expressar les emocions que senten.				X	Avui estaven molt comunicadors, quan els hi preguntava em deien el perquè de contents, perquè de tristos, etc.
5. Hi ha agressió física per algun alumne.		X			Es va tenir el dia anterior una conversa sobre les conductes que estaven tenint, sobretot en algunes assignatures, ja que xerren molt i quan van a la filera les baralles que genera i de moment han reduït les problemàtiques avui.
6. Hi ha violència verbal per part d'algun alumne.		X			Alguns comentaris per menysprear la feina dels altres, però després de la conversa sobre el comportament no va succeir res més la resta del dia.

<p>7. Hi ha competitivitat quan treballen en grup (volen ser els primers a fer les coses, volen dominar).</p>		X			<p>Avui una mica, però menys que els altres dies, pocs nens/es han tingut problemàtica.</p>
<p>8. Quan hi ha una situació en la qual no surt com esperaven, es frustren i no saben gestionar-ho.</p>		X			<p>En general si hi havia una cosa que no els hi sortia ho tornaven a fer i si un company/a no podia, s'ajudaven entre ells/es.</p>
<p>9. Saben treballar en equip, cedeixen perquè tots/es tinguin el seu paper.</p>		X			<p>Pràcticament, tota la classe s'ha coordinat bé en ajudar-se i en fer les coses en equip.</p>

RÚBTICA AULA 6	1	2	3	4	Observacions
1. Mostren habilitats per la resolució de problemes.			X		Estàvem al teatre i un nen no parava de jugar amb les mans, no estava quiet, els companys li diuen que pari moltes vegades, ell continua. Els infants comencen a posar-se nerviosos perquè no els hi deixa veure tranquils el que estan fent els companys. Finalment, després de diverses intervencions perquè es calmi i pari de jugar, s'enfada i no vol parlar, s'allunya de la cadira, vol estar dret. Quan està més tranquil, s'intenta parlar amb ell i expliqui per què estava així i perquè s'havia enfadat, cap contestació, a l'estona s'intenta una altra vegada quan ja està jugant un altre cop. Torna a girar-se i no voler comunicar-se.
2. Quan s'enfaden mostren iniciativa pel diàleg.		X			Alguns nens quan s'enfaden no contesten, es tanquen i no volen parlar.
3. Saben reconèixer les emocions que senten.				X	Tots posen el color de la poma, encara que no tots saben identificar la raó.
4. Tenen la capacitat d'expressar les emocions que senten.			X		Saben dir el que senten, però de vegades el perquè no ho saben expressar. Alguns han dit el que senten però no dir el perquè. Els altres ho deien amb molta confiança i explicant situacions per es quals se sentien així.
5. Hi ha agressió física per algun alumne.		X			Alguns infants han tingut problemàtica en la fila quan sortien per anar al pati. S'empenyen mútuament per veure qui aconsegueix posar-se abans

6. Hi ha violència verbal per part d'algun alumne.			X		Davant dels adults suavitzen el que diuen, però quan pensen que no els hi estem escoltant utilitzen paraules despectives més greus.
7. Hi ha competitivitat quan treballen en grup (volen ser els primers a fer les coses, volen dominar).		X			En general han treballat bé, encara que algun cop han tingut problemàtica que algun del grup s'ha sentit més desplaçat.
8. Quan hi ha una situació en la qual no surt com esperaven, es frustren i no saben gestionar-ho.			X		En el teatre hi havia un temps d'espera perquè les dues classes havien d'assajar per les actuacions de Nadal. Alguns volien jugar i no respectaven a l'altra classe, i el fet de no poder fer el que volien els hi va generar frustració.
9. Saben treballar en equip, cedeixen perquè tots/es tinguin el seu paper.		X			En fer les activitats de classe hi ha hagut alguna disputa perquè estan nerviosos en general.

RÚBTICA AULA 7	1	2	3	4	Observacions
1. Mostren habilitats per la resolució de problemes.		X			En general estan més nerviosos i costa concentrar-se i parlar les coses per resoldre-les.
2. Quan s'enfaden mostren iniciativa pel diàleg.		X			El mateix infant de l'observació anterior del teatre, comença a no voler comunicar-se de manera oral, vol fer-ho tot amb senyes i voler fer el que vol. Per exemple, parlo amb ell una estona i li dic que ha de treure el llibre que hem de fer feina, no em mira a la cara, i continua sense moure's, a l'estona va la professora i li diu el mateix i ell exigeix assenyalant que vol asseure's en la taula de la professora per fer la feina (sense parlar, només amb senyes). Costa durant la classe que faci la feina, només mostra motivació quan treu alguna cosa a canvi.
3. Saben reconèixer les emocions que senten.				X	Generalment, saben reconèixer l'emoció "estic contenta" "estic trist" "estic enfadada".
4. Tenen la capacitat d'expressar les emocions que senten.			X		Verbalitzar el que senten la majoria ho sap dir, però alguns els hi costa explicar el perquè.
5. Hi ha agressió física per algun alumne.		X			Hi ha moments en el que sigui per jugar o perquè estiguin enfadats hi ha agressió per part d'alguns infants.
6. Hi ha violència verbal per part d'algun alumne.			X		Quan s'enfaden utilitzen comentaris despectius cap a l'altra persona, també per quedar com que ho fan millor.

<p>7. Hi ha competitivitat quan treballen en grup (volen ser els primers a fer les coses, volen dominar).</p>			X		<p>Avui, després de l'observació d'aquest temps he vist que de tots els grups hi ha mínim una persona que diu comentaris per quedar en superioritat de la resta de companys.</p>
<p>8. Quan hi ha una situació en la qual no surt com esperaven, es frustren i no saben gestionar-ho.</p>			X		<p>Diversos infants han entrat a classe amb una negativa present des de l'inici de l'horari escolar i els hi ha acompanyat durant tot el dia, situacions que potser altres dies no tenen problemàtica, avui sí.</p>
<p>9. Saben treballar en equip, cedeixen perquè tots/es tinguin el seu paper.</p>			X		<p>Estaven molt xerraires i han anat una mica més individual, encara que quan s'ha potenciat l'ajuda entre els iguals els hi ha agradat.</p>

RÚBTICA AULA 8	1	2	3	4	Observacions
1. Mostren habilitats per la resolució de problemes.		X			Un nen de segon des del pati es va treure el cap per la finestra de la classe de primer i va començar a llençar tots els papers per terra. Quan des que va parlar després amb ell no volia parlar, es va posar tota l'estona de cara a la paret sense parlar.
2. Quan s'enfaden mostren iniciativa pel diàleg.		X			Quan hi ha l'adult davant, hi ha més predisposició. Avui hi ha hagut una problemàtica que al principi ho estaven gestionant entre elles i estaven un grup de nenes que li donaven la raó a una sobre una cosa que havia desaparegut i en realitat era d'una altra persona, però quan hi ha hagut intervenció de l'adult va ser quan realment van començar a buscar solucions.
3. Saben reconèixer les emocions que senten.			X		Saben posar-li nom a l'emoció, però avui hi ha hagut més dificultat, al moment del problema no però després sí, però no tots.
4. Tenen la capacitat d'expressar les emocions que senten.		X			Avui a diversos infants han tingut dificultat en expressar el que senten, sobretot en les situacions en les quals hi ha una problemàtica per mig.
5. Hi ha agressió física per algun alumne.		X			En la filera en tornar del pati han tingut problemàtica per posicionar-se primers i en sortir per anar a casa han tingut problema per anar els últims, hi ha una nena que vol anar sempre l'última.
6. Hi ha violència verbal per part d'algun alumne.			X		Un nen havia empès a diversos infants per anar-se'n fora de classe. Com estava nerviós es va intentar que es tranquil·litzés, però ell només volia sortir i ho va continuar intentant per mitjà de la força.

<p>7. Hi ha competitivitat quan treballen en grup (volen ser els primers a fer les coses, volen dominar).</p>			X	<p>Ens arriba que un nen sent que el seu grup li diu constantment que fa les coses pitjor, s'ha vist un canvi d'actitud d'aquest infant. Generalment, són les mateixes persones que tenen problemes amb la resta del grup.</p>
<p>8. Quan hi ha una situació en la qual no surt com esperaven, es frustren i no saben gestionar-ho.</p>			X	<p>Van sorgir diferents situacions en les quals quan no sortia quan volien es van enfadar i no volien continuar, la majoria es va poder reconduir ràpidament però una en concret no, perquè volia imposar el fet de fer el que ell volia a la classe.</p>
<p>9. Saben treballar en equip, cedeixen perquè tots/es tinguin el seu paper.</p>			X	<p>Els hi ha costat una mica a alguns infants. En general s'han ajudat per aprendre, però passa com a les altres sessions quan són coses més artístiques es comparen molt. També en acabar les coses ràpidament és una cosa que alguns infants ho fan constantment.</p>

Rúbrica aula buida:

RÚBTICA AULA 1	1	2	3	4	Observacions
1. Mostren habilitats per la resolució de problemes.					
1. Quan s'enfaden mostren iniciativa pel diàleg.					
2. Saben reconèixer les emocions que senten.					
3. Tenen la capacitat d'expressar les emocions que senten.					
4. Hi ha agressió física per algun alumne.					
5. Hi ha violència verbal per part d'algun alumne.					

6. Hi ha competitivitat quan treballen en grup (volen ser els primers a fer les coses, volen dominar).					
10. Quan hi ha una situació en la qual no surt com esperaven, es frustren i no saben gestionar-ho.					
11. Saben treballar en equip, cedeixen perquè tots/es tinguin el seu paper.					

ANNEX 7 Entrevista director

 Enllaç entrevista director

https://docs.google.com/document/d/1LrdopUBpkN_7OTuDOV68e4StdwFAdxuMJU4m9VSIHnU/edit?usp=share_link

Entrevista buida:

1. Quines diferències veus en les conductes que tenien els nens/es anys enrere i les que tenen ara?
2. En cas que hi hagi diferències conductuals, per què creus que és així?
3. A l'escola s'ha vist un canvi en la comunicació de les famílies d'ençà que va succeir la pandèmia? Si creus que hi ha hagut un canvi, com l'explicaries?
4. Com a institució s'ha demanat alguna vegada formació de gestió emocional per al claustre?
5. Quines metodologies, estratègies, eines es proporcionen a les famílies per ajudar en la gestió emocional (xerrades, actes, dinàmiques, etc.)?
6. En els actes de l'escola, les famílies tenen predisposició per participar? Percentatge?
7. Quins protocols heu de seguir en cas de detecció de violència física i/o verbal?
8. Com podrien les famílies ajudar en la gestió emocional dels seus fills/es per tal d'evitar conductes violentes futures?
9. El centre educatiu dona pautes i eines per aquests nens/es que a casa tenen conductes disruptives?

ANNEX 8 Entrevista persona responsable del programa TEI

- **Enllaç entrevista a la persona responsable del programa TEI (programa de prevenció de l'assetjament escolar)**

https://docs.google.com/document/d/1 htJRu9ouXPtS51txh0gSCbDr II0m0hjotSjBmtvSk/edit?usp=share_link

Entrevista buida:

1. Quins protocols heu de seguir en cas de detecció de assetjament escolar?
2. Quines estratègies s'utilitzen per a la gestió emocional i prevenir conductes violentes?
3. Com es treballa des de l'escola la resolució de conflictes (dinàmiques, metodologies, actes, etc.)?
4. Com podrien les famílies ajudar en la prevenció de les conductes violentes?
5. Quan hi ha un cas detectat de violència a l'escola, quins recursos s'hauria de proporcionar a la família per gestionar aquestes conductes?
6. A l'escola, quines estratègies es proporcionen a un l'infant amb conducta violenta a casa i que la família no sap com gestionar-ho?
7. Quina seria la base per ajudar als infants a tenir una bona gestió emocional i d'aquesta manera prevenir la violència?

ANNEX 9 Entrevista mestres cicle inicial

Enllaç entrevistes al professorat de cicle inicial

https://docs.google.com/document/d/10gi-dzpT-9inhiuarTkkQiTVrdV9cPYV6nEFOfxSTQ/edit?usp=share_link

Entrevista buida:

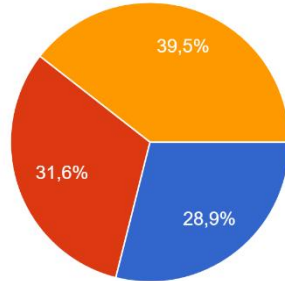
1. En els anys que heu estat en cicle inicial, després de la pandèmia, heu notat canvi d'actitud en els infants? Si és així, quins?
2. Penseu que la pandèmia ha afectat en gestió emocional dels infants?
3. Els nens/es de cicle inicial de post-pandèmia tenen bones habilitats socials? Es respecten entre ells/es?
4. En el dia a dia, quines conductes veieu “normalitzades” pels infants, però que són alarmants?
5. Penseu que les tecnologies repercuteixen en la gestió emocional?
6. Quines situacions generen més descontrol emocional en els infants?
7. Generalment pel feedback que teniu de les famílies, els infants es comporten igual a l'escola que a casa?
8. Quan us reuniu amb les famílies acostumeu a tractar els temes de gestió emocional?
9. Quines estratègies es donen a les famílies per treballar la gestió emocional?
10. Per què penseu que tenen tan interioritzades les conductes de violència (verbals/no verbals)?

11. Què podrien fer les famílies per prevenir la violència en els infants?
12. Les famílies segueixen les pautes que s'ofereixen des de l'escola?
13. Quan hi ha un problema amb un infant, normalment, les famílies es predisposen a buscar solucions
14. Quines estratègies, dinàmiques i eines s'utilitzen per a la resolució de conflictes?

ANNEX 10 Qüestionari pares/mares

1. El teu fill/a quan jugueu a casa a jocs, si perd...

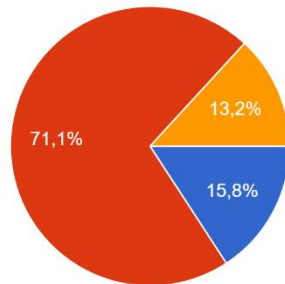
38 respuestas

- A. S'enfada si perd i no vol tornar a jugar.
- B. S'enfada i vol continuar jugant fins que guanya.
- C. Entén que algunes vegades es guanya i altres es perd.
- D. No juguem a jocs a casa.

2. Si li dius que "NO" al teu fill/a...

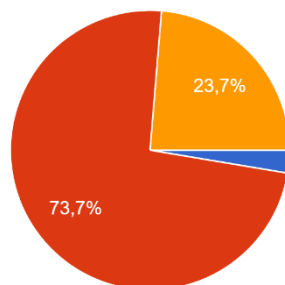
38 respuestas

- A. S'enfada, no accepta el "no".
- B. S'enfada, però es pot reconduir ràpidament.
- C. Entén el perquè li diuen que no.
- D. Mai li diem que no, intentem buscar altres alternatives.

3. El teu fill/a quan ha d'anar a un lloc sense tu...

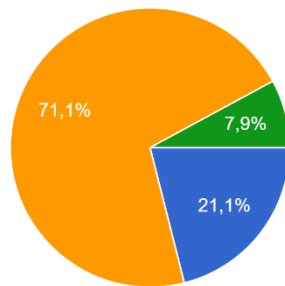
38 respuestas

- A. Li costa, cada vegada és una problemàtica, plora, s'enfada, etc.
- B. No té problema, es queda tranquil/la en qualsevol lloc.
- C. Al principi ho passa malament, però després s'adapta.
- D. És impossible, hem d'estar sempre junts.

4. Quan el meu fill/a no es comporta bé...

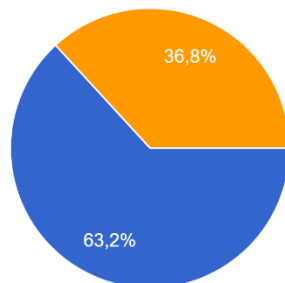
38 respuestas

- A. Ha de tenir una conseqüència perquè entengui que no ho ha de tornar a fer.
- B. El/la meu/meva fill/a sempre es comporta bé.
- C. Parlem per fer-li entendre que aquesta conducta no és adequada.
- D. Tenim estratègies per reconduir aquestes conductes.

5. Quan el teu fill/a s'enfada sap dir per què s'ha enfadat?

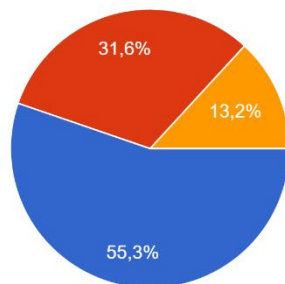
38 respuestas

- A) Sí
- B) No
- C) Normalment sí, però alguna vegada no ho ha identificat.
- D) Poques vegades em sap dir el que ha passat.

6. El teu fill/a identifica les seves emocions?

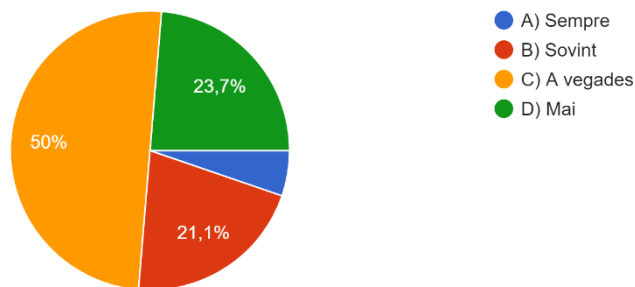
38 respuestas

- A) Sempre
- B) Sovint
- C) A vegades
- D) Mai

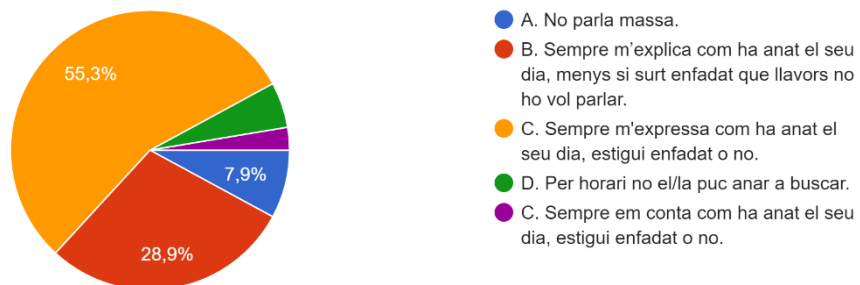
7. Quan arriba l'hora d'anar-se'n a dormir hi ha conflicte per quedar-se més estona?

38 respuestas

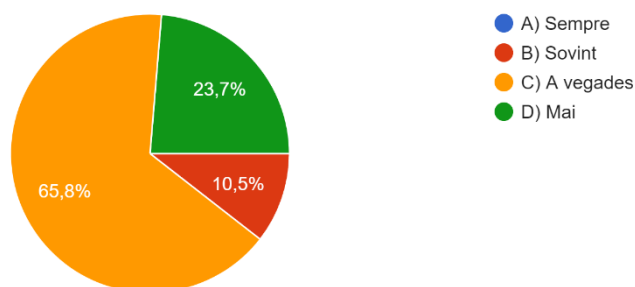
8. Quan el teu fill/a surt de l'escola...

38 respuestas

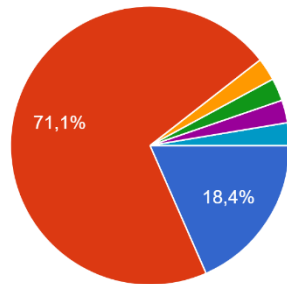
9. Quan al teu fill/a li manes fer una tasca de casa, sorgeix problemàtica?

38 respuestas

10. Penses que la pandèmia ha afectat en la socialització del teu fill/a?

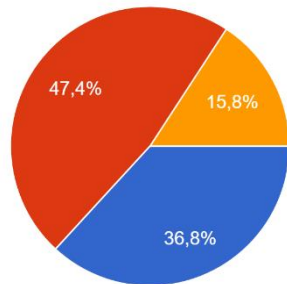
38 respuestas

- A. Si, perquè com vam estar en confinament no va poder relacionar-s...
- B. No, perquè penso que la seva conducta hauria sigut la mateixa.
- C. Al principio le costó pero ha vuelto a la normalidad su forma de relacionarse,...
- D. O va portar bè,pero va perdre Temos de relacionarse inaoendre a l' escolar,la s...
- E. Si
- F. Una mica, ja que de vegades li costa...

11. El teu fill/a reconeix les emocions dels altres (empatitzar)?

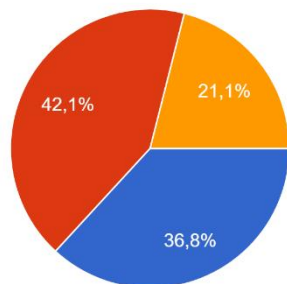
38 respuestas

- A) Sempre
- B) Sovint
- C) A vegades
- D) Mai

12. Al cap de setmana aprofiteu per a fer activitats familiars?

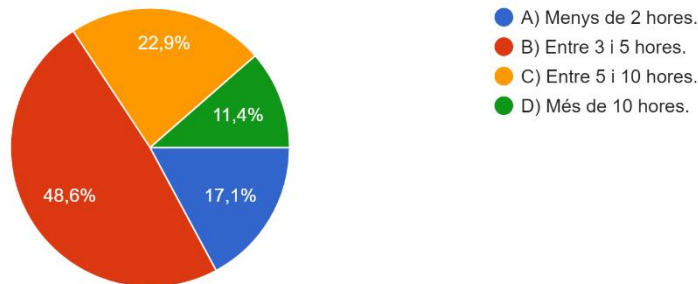
38 respuestas

- A) Sempre
- B) Sovint
- C) A vegades
- D) Mai

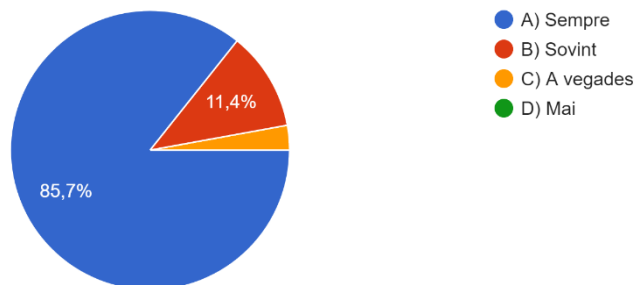
13. Quantes hores setmanals passa el teu fill/a davant d'una pantalla?

35 respuestas

14. Quan el teu fill/a accedeix a internet (vídeos, jocs, xarxes socials, etc.) saps el que està veient?

35 respuestas

15. Quines són les situacions en les quals el teu fill/a es frustra més?

38 respuestas

- En fer els deures o estudiar
- Quan perd
- Quan li diem que NO, o quan noli surt alguna cosa.
- Quan no li surten les coses com vol o esperava. Per exemple perdre a un joc, no fer activitats que vol en el moment que vol
- Cuan creu que te rao
- Cuán perd al jocs d'escola
- Cuan algo no li surt be
- Cuando dibuja y no le sale lo que quiere

Quan no li surt alguna fitxa de l'escola o un dibuix

Quando le digo que ya no puede seguir mirando la tablet o que se lave los dientes porque quiere seguir hablando con la familia después de cenar

Quan intenta fer una cosa nova i no li surt a la primera, o quan veu que no pot controlar-ho tot

Quant perd,o es vol sortir amb la seva per algo que vol.

Quando quiere hacer algo y no le sale como ella esperaba

Quando no le sale una cosa

Per la pressa

Quan Li dius alguna cosa que no

A la hora de comer

Lectura i perdre als jocs

disputas entre hermanos

Quando algo no le sale como el quiere

Quan no li sorten les coses

Quan s'equivoca fent alguna cosa (deures, manualitats...).

Si no lleva la,razón

Quando no les salen bien las cosas a la primera

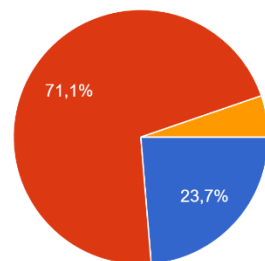
Quando no le sale algo

Quant li diuen que no, li costa acceptar

Cuan tracta de vestir a una nina en concret.
Davant situacions adverses i que no estan al seu avast
injustícia
Quan algo no li surt be a la primera
Amb el no
Quan passa vergonya, té el sentit del ridícul forca marcat
Davant el no
Quan vol Fer alguna cosa i no Li deixem xq no toca
Quan es planifica alguna cosa que li fa il.lusió i que finalment no es pot fer, sobre tot si és amb amics seus.
En les que s'ha de concentrar més
Quan llibres costa fer alguna cosa

16. T'agradaria disposar de recursos que et donessin idees i orientacions per ajudar en la gestió emocional del teu fill o filla?

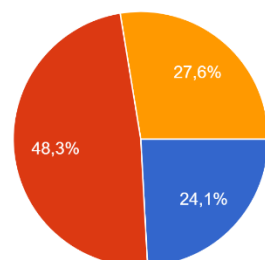
38 respuestas

- A. Sí, serien molt útils.
- B. Sí, per veure altres formes d'actuar per ajudar amb la seva gestió emocional.
- C. No, tinc clar com ajudar a gestionar les seves emocions.
- D. És indiferent.

17. En el cas que tinguis més d'un fill/a, has notat canvis d'actitud quan han tingut germans?

29 respuestas

- A) A millor.
- B) La seva conducta és menys adequada.
- C) Cap canvi.

18. Els germans/es entre ells/es s'enfaden?
29 respuestas

